

2014 წლის იანვრის ეკონომიკური მიმოხილვა

შინაარსი

ეკონომიკის მოკლე მიმოხილვა.....	2
ეკონომიკური ზრდა	2
საგარეო ვაჭრობა	2
ფასები	3
სავალუტო კურსი	3
საპროცენტო განაკვეთები	3
ფულის მასა	4
საგადასახადო შემოსავლების ანალიზი.....	6
საქართველო და მეზობელი ქვეყნები.....	9
ოპერატიული მაკროეკონომიკური ინფორმაცია საქართველოს მეზობელი ქვეყნების შესახებ	9
მსოფლიოს ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივების შეფასება 2014-2015 წლებში.....	12
გლობალური ეკონომიკური ტენდენციები.....	12
საქართველოს მეზობელი ქვეყნები	12
ეკონომიკის აქტივობის ექსპრეს ანალიზი დარგობრივ ჭრილში.....	14
ხელფასების ანალიზი.....	18
მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი	23
სეზონურად შესწორებული მშპ-ს ყოველთვიური ზრდა	25
ეკონომიკის სტაბილური განვითარებისათვის საჭირო ინვესტიციები	29
მთლიანი შიდა პროდუქტის გეფი	34

06.02.2014

ეკონომიკის მოკლე მიმოხილვა

ეკონომიკური ზრდა

2013 წლის დეკემბერში ეკონომიკა მნიშვნელოვნად გაიზარდა. საქსტატის მონაცემებით ეკონომიკურმა ზრდამ 8,4 პროცენტი შეადგინა 2012 წლის დეკემბერთან შედარებით. სეზონურად შესწორებული გაწლოვანებული ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელმა კი შეადგინა 9,4 პროცენტი 2013 წლის ნოემბერთან შედარებით.

2013 წელს ეკონომიკა წინასწარი მონაცემებით გაიზარდა 3,1 პროცენტით. საქსტატის მონაცემებით 2013 წლის მეოთხე კვარტალში ეკონომიკურმა ზრდამ 6,9 პროცენტი შეადგინა, რამაც წლის ეკონომიკის წინასწარი ზრდის მაჩვენებელი 3,1 პროცენტამდე გაზარდა. სავარაუდოა აღნიშნული მაჩვენებელი გაიზარდოს დაახლოებით 0,4 პროცენტით. ვარაუდის საფუძველს გვაძლევს სოფლის მეურნეობის სექტორის სავარაუდო მაღალი ზრდის მაჩვენებელი, რომლის ასახვა მოხდება სოფლის მეურნეობის წლიური კვლევის დასრულების შემდეგ.

დამატებული ღირებულების გადასახადის ბრუნვები გაიზარდა 17,36 პროცენტით. დღგ-ის ბრუნვები ეკონომიკური აქტივობის მნიშვნელოვანი ინდიკატორია. დღგ-ის ბრუნვების ზრდაში ყველაზე დიდი წვლილი შეიტანა ვაჭრობამ (8,3 პროცენტი), მრეწველობამ (2,1 პროცენტი), ოპერაციებმა უძრავი ქონებით (1,1 პროცენტი), საფინანსო საქმიანობამ (1,0 პროცენტი), ტრანსპორტმა და კავშირგაბმულობამ (0,8 პროცენტი).

საგარეო ვაჭრობა

2013 წელს 2012 წელთან შედარებით ორგანიზებული საგარეო სავაჭრო ბრუნვა 564 მლნ აშშ დოლარით გაიზარდა (6 პროცენტი). მათ შორის იმპორტი გაიზარდა 32 მილიონით (0,4 პროცენტი), ხოლო ექსპორტი 532 მილიონით (22 პროცენტი). ამ პერიოდში 500 მილიონი აშშ დოლარით (9 პროცენტი) შემცირდა უარყოფითი სავაჭრო ბალანსი.

2013 წელს ყველაზე მაღალი ზრდა როგორც იმპორტში ისე ექსპორტში დაფიქსირდა რუსეთთან. იმპორტი რუსეთიდან გაიზარდა 115 მილიონი აშშ დოლარით, ხოლო ექსპორტი 144 მლნ აშშ დოლარით. ექსპორტის ზრდა ძირითადად გამოწვეული იყო ამ ქვეყანაში ყურძნის ნატურალური ღვინოებისა და მინერალური წყლების ექსპორტის ზრდით, შესამაბისად 56 და 34 მლნ აშშ დოლარით. მიუხედავად ამისა მნიშვნელოვნად არ შეცვლილა ვაჭრობის მთლიანი სასაქონლო სტრუქტურა.

ფასები

2014 წლის იანვარში დეკემბერთან შედარებით სამომხმარებლო ფასები გაიზარდა 0.8 პროცენტით. ამ ზრდაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა სურსათმა და უაღკოპოლო სასმელებმა, რომელმაც ფასების საერთო დონე 0.6 პროცენტით გაზარდა.

2014 წლის საშუალოწლიური ინფლაციის მაჩვენებლის პროგნოზი შეადგენს დაახლოებით 3 პროცენტს. თუ გავითვალისწინებთ იანვრის თვის 0.8%-იან ზრდას და დავეყრდნობით წინა 3 წლის საშუალო ტენდენციას, შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ 2014 წლის წლიური ინფლაცია (დეკემბერი დეკემბერთან) 1 პროცენტის, ხოლო საშუალოწლიური ინფლაცია (12 თვის საშუალო 12 თვის საშუალოსთან) 3 პროცენტის ფარგლებში იქნება.

2013 წელს 2012 წლის დეკემბერთან შედარებით მშპ-ს დეფლატორი 1.9 პროცენტით გაიზარდა. 2012 წლის ანალოგიური მაჩვენებელი უარყოფითი -0.1 პროცენტი იყო.

სავალუტო კურსი

ლარის სავალუტო კურსი დოლართან მიმართებაში გაუფასურდა. სავალუტო კურსი იანვარში 1.7363 დან 1.781-მდე გაუფასურდა (2,57 პროცენტით). საშუალო თვიურმა გაუფასურებამ იანვარში დეკემბერთან შედარებით შეადგინა 2,88 პროცენტი.

ლარის ნომინალური ეფექტური სავალუტო კურსი უცვლელია. 2013 წლის დეკემბრის ბოლოს არსებული ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი ანალოგიურია 2014 წლის იანვრის ბოლოს არსებული მაჩვენებლისა. რაც იმას ნიშნავს, რომ ქართული ვალუტა თითქმის გამყარდა სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების ვალუტასთან მიმართებაში ევროსა და აშშ დოლარის გარდა.

რეალური ეფექტური სავალუტო კურსი გაუფასურდა. 2013 წლის დეკემბერში წინა თვესთან შედარებით ლარის რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი 1,1 პროცენტით გაუფასურდა.

საპროცენტო განაკვეთები

შემცირდა სესხზე საპროცენტო განაკვეთები 2013 წლის დეკემბერში ნოემბერთან შედარებით. აღნიშნულ პერიოდში 0.3 პროცენტული პუნქტით შემცირდა პროცენტი ეროვნულ ვალუტაში გაცემულ სესხებზე, ხოლო 1 პროცენტული პუნქტით უცხოურ ვალუტაში გაცემულ სესხებზე. რაც შეეხება

საშუალოვადიანი (1-5 წელი) სესხების პროცენტებს სახეობების მიხედვით: ერთი თვის განმავლობაში 4.5 და 4.1 პროცენტული პუნქტებით შემცირდა შესაბამისად ავტოსესხები და სალომზარდო სესხები, ხოლო სამომხმარებლო და იპოთეკური სესხების საშუალო საპროცენტო განაკვეთები შესაბამისად 0.3 და 0.1 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა.

გაიზარდა დეპოზიტზე საპროცენტო განაკვეთები 2013 წლის დეკემბერში ნოემბერთან შედარებით. აღნიშნულ პერიოდში 0.1 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა დეპოზიტების პროცენტი ეროვნულ ვალუტაში, ხოლო 0.3 პროცენტული პუნქტით - უცხოურ ვალუტაში. 0,4 პროცენტული პუნქტით შემცირდა საპროცენტო განაკვეთების სპრედი ეროვნულ ვალუტაში (სესხების პროცენტს მინუს დეპოზიტების პროცენტი), ხოლო 1.3 პროცენტული პუნქტით უცხოური ვალუტის საპროცენტო სპრედი.

უცვლელი დარჩა მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი და კვლავ 3.75 პროცენტი დაფიქსირდა.

გაიზარდა საპროცენტო განაკვეთები სახაზინო ვალდებულებებზე. 2014 წლის იანვარში დეკემბერთან შედარებით 0.88 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა სახაზინო ვალდებულებების საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთი.

ფულის მასა

იანვრის თვეში ფულის მასა გაიზარდა 30 პროცენტით წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით. ეროვნული ბანკის ფართო ფულის აგრეგატების შესახებ ოპერატიული მონაცემების მიხედვით ფართო ფული M3 გაიზარდა 30 პროცენტით. თვის პირველ ნახევარში ზრდა შეადგენდა 34 პროცენტს, რაც თვის მეორე ნახევარში 26 პროცენტამდე შემცირდა.

2013 წლის დეკემბერში ფართო ფული M3 წინა თვესთან შედარებით 497 მლნ ლარით გაიზარდა (5.3 პროცენტი). აღნიშნული ზრდა ძირითადად განპირობებული იყო წმინდა საშინაო აქტივების 10.3 პროცენტიანი ზრდით, რასაც ფართო ფულის ზრდაზე 8.6 პროცენტიანი გავლენა ჰქონდა. მეორე მხრივ, წმინდა უცხოური აქტივები 20.4 პროცენტით შემცირდა, რამაც ფულის მასის მთლიან ცვლილებაზე 3.3 პროცენტიანი შემცირების წვლილი შეიტანა. საშინაო აქტივების სტრუქტურაში 347 მილიონით გაიზარდა მთავრობის წმინდა დავალიანება, ხოლო 537 მილიონით კერძო სექტორის დაკრედიტება. 2012 დეკემბერთან შედარებით M3 გაიზარდა 24.5 პროცენტით და ამ ზრდაში წმინდა საშინაო აქტივების წვლილი 21.7, ხოლო წმინდა უცხოური აქტივების 2.8 პროცენტი იყო.

2013 წლის დეკემბერში წინა თვესთან შედარებით სარეზერვო ფული 252 მლნ ლარით გაიზარდა (6.7 პროცენტი). ამ პერიოდში ეროვნული ბანკის წმინდა უცხოური აქტივები 196 მლნ ლარით (4.4 პროცენტი), ხოლო წმინდა საშინაო აქტივები 447 მლნ ლარით (57.6 პროცენტი) შემცირდა. საშინაო აქტივების ცვლილება ძირითადად განპირობებული იყო ცენტრალური მთავრობის დეპოზიტების შემცირებით (230 მლნ ლარი) და ბანკების დავალიანების ზრდით (250 მლნ ლარი). წმინდა უცხოური აქტივების ცვლილება ძირითადად განპირობებული იყო უცხოური ვალუტის 237 მილიონი ლარის კლებით. ამ სამ ცვლილებას თუ დავაჯგუფებთ, ეროვნული ბანკისა და ფისკალური პოლიტიკის ეფექტებად შეიძლება ვთქვათ, რომ ამ თვეში ფულის მასის ზრდა ძირითადად ფისკალური პოლიტიკის შედეგად იყო გამოწვეული. ეროვნული ბანკის პოლიტიკის ეფექტია 13 მილიონი ლარი, ხოლო მთავრობის პოლიტიკის 230 მილიონი ლარი.

2013 წლის დეკემბერში ნოემბერთან შედარებით 142 მილიონი ლარით გაიზარდა ბანკებს გარეთ არსებული ნაღდი ფული(8.1%). აღნიშნული მაჩვენებელი 2012 წელს იყო 3.5 ხოლო 2011 წელს 10 პროცენტი.

საგადასახადო შემოსავლების ანალიზი

2014 წლის იანვარში გადასახადების სახით ბიუჯეტში მობილიზებულია 527,1 მლნ ლარი, რაც წინა წლის შესაბამის პერიოდთან მიმართებაში 65,3 მლნ მეტია. აღნიშნულმა მაჩვენებელმა 28,5 მლნ ლარით (5,7 პროცენტით) გადააჭარბა დაგეგმილ მაჩვენებელს.

საშემოსავლო გადასახადის სახით მობილიზებულია 126,7 მლნ ლარი, რაც 10,8 პროცენტით (12,3 მლნ ლარი) მეტია გასული წლის მაჩვენებელზე, ხოლო 2,0 პროცენტით (2,5 მლნ ლარი) მეტია 2014 წლის დაგეგმილ მაჩვენებელზე. მათ შორის, საშემოსავლო გადასახადი გაიზარდა საბიუჯეტო სექტორში 16,7 პროცენტით, არასაბიუჯეტო სექტორში 8 პროცენტით, ხოლო ინდ. მეწარმეების მიერ გადახდილი 10,2 პროცენტით.

მოგების გადასახადიდან მობილიზებულია 13,4 მლნ ლარი, რაც 3,8 მლნ ლარით ნაკლებია გასული წლის მაჩვენებელზე, გეგმასთან მიმართებით შემცირება შეადგენს 4 მლნ ლარს. აღსანიშნავია, რომ მოგების გადასახადის კლების ტენდენცია 2013 წლიდან დაიწყო, და მიმდინარე წელსაც გრძელდება.

დამატებული ღირებულების გადასახადიდან მობილიზებულია 314.2 მლნ ლარი, რაც 17,8 პროცენტით (47 მლნ ლარით) მეტია გასული წლის მაჩვენებელზე, ხოლო 7,83 პროცენტით (22,8 მლნ ლარი) მიმდინარე წლის იანვრის გეგმასთან. აღნიშნული გადასახადის მობილიზება გაზრდილია როგორც ტერიტორიიდან, ასევე იმპორტიდანაც. ტერიტორიაზე აკრეფილი დღგ 18,6 პროცენტით გაიზარდა, რაც ეკონომიკური აქტივობის მაჩვენებელიცაა.

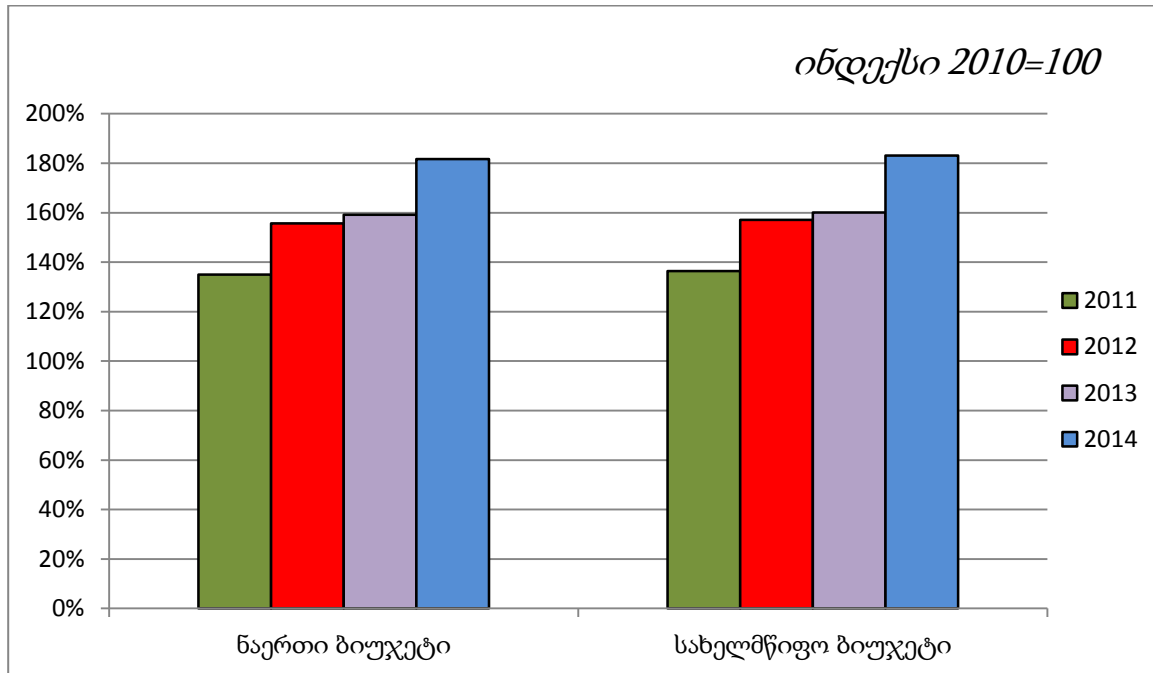
აქციზის გადასახადიდან მობილიზებულია 58,1 მლნ ლარი, რაც 18,7 პროცენტით (9 მლნ ლარი) მეტია გასული წლის მაჩვენებელზე, ხოლო 14,7 პროცენტით (7,4 მლნ ლარი) მეტი გეგმურ მაჩვენებელთან შედარებით. მათ შორის, თამბაქოს აქციზიდან შემოსავლები 16,8 პროცენტით გაიზარდა. ეს ზრდა 2013 წლის სექტემბრიდან აღნიშნულ პროდუქციაზე აქციზის განაკვეთის (60 თეთრიდან 75 თეთრამდე) მატების ეფექტად შეიძლება ჩაითვალოს. შემოსავლები გაზრდილია ნავთობპროდუქტების აქციზიდანაც 35 პროცენტით, ხოლო ავტომობილების აქციზიდან 5 პროცენტით.

იმპორტის გადასახადიდან მობილიზებულია 8,2 მლნ ლარი, რაც 26,9 პროცენტით (1,7 მლნ ლარი) მეტია გასული წლის მაჩვენებელზე ხოლო 13,9 პროცენტით (1 მლნ ლარი) მეტი დაგეგმილ მაჩვენებელზე. ასეთი მაღალი ზრდა განაპირობა როგორც იმპორტის ზრდამ, ასევე სავალუტო კურსის ცვლილებამაც.

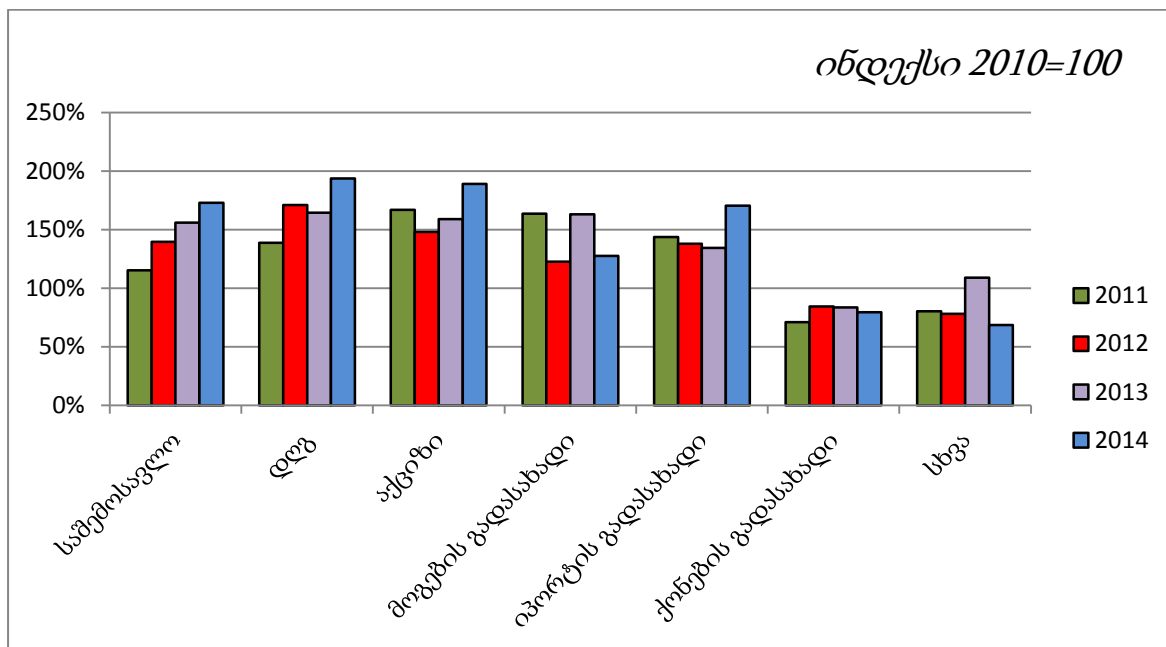
ქონების გადასახადიდან მობილიზებულია 4,2 მლნ ლარი, ხოლო **სხვა გადასახადიდან** 2,2 მლნ ლარი.

შემოსავლების ზრდის ისტორიული დინამიკა

ნაერთი და სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახადების დინამიკა, იანვარი 2011-2014წწ.

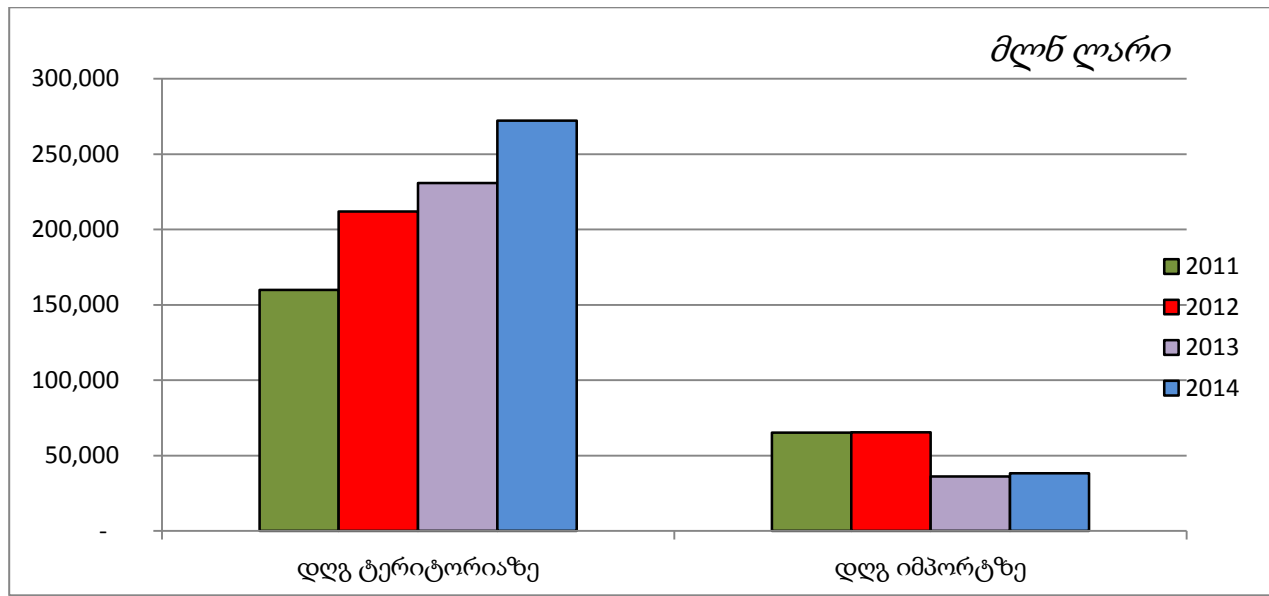
ნაერთი ბიუჯეტის გადასახადების დინამიკა სახეობების მიხედვით, იანვარი 2011-2014წწ.

არსებითი ზრდა დაფიქსირდა დამატებული ღირებულების, აქციზის და იმპორტის გადასახადებში. დეტალური შესწავლა მიუთითებს, რომ იმპორტის გადასახადის ზრდა განაპირობა,

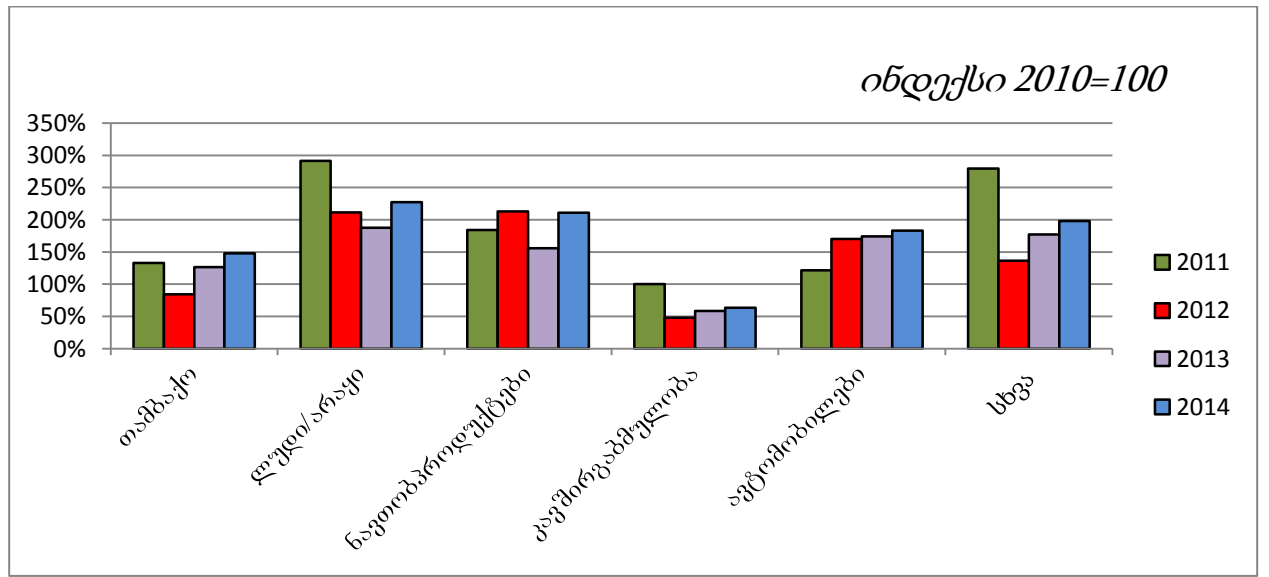
როგორც იმპორტის ზრდამ, ასევე სავალუტო კურსის გაუფასურებამაც, ხოლო დამატებული ღირებულების და აქციზის გადასახადის ჩაშლა მოცემულია ქვემოთ.

დამატებული ღირებულების გადასახადის ჩაშლა, იანვარი 2011-2014წწ.

დღგ-ის ზრდა განაპირობა ტერიტორიაზე გადახდილმა გადასახადებმა.

აქციზის გადასახადის ჩაშლა, იანვარი 2011-2014წწ.

აქციზის გადასახადის ზრდა ძირითადად განაპირობა შემოსავლებმა თამბაქოს და ნავთობპროდუქტების აქციზიდან.

საქართველო და მეზობელი ქვეყნები

ოპერატიული მაკროეკონომიკური ინფორმაცია საქართველოს მეზობელი ქვეყნების შესახებ

ეკონომიკური ზრდა

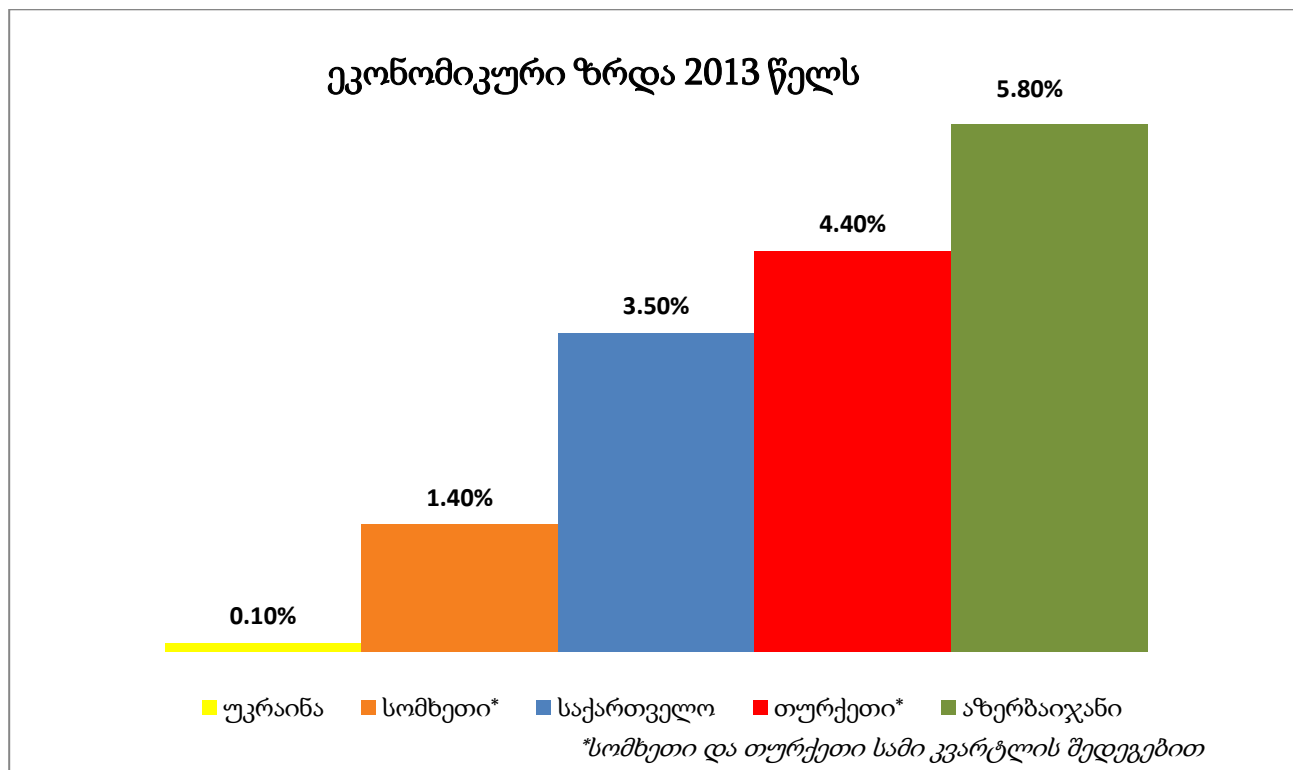
თურქეთი. 2013 წლის სამი კვარტლის შედეგებით, თურქეთის ეკონომიკა იზრდება 4,4 პროცენტით.

სასომხეთი. სამი კვარტლის შედეგებით, 2013 წელს სომხეთის ეკონომიკა გაიზარდა 1,4 პროცენტით.

აზერბაიჯანი. აზერბაიჯანის ეკონომიკა 2013 წელს გაიზარდა 5,8 პროცენტით. მათ შორის, არანავთობის სექტორი 10,0 პროცენტით.

უკრაინა. 2013 წელს უკრაინის ეკონომიკას ჰქონდა ნულოვანი რეალური ზრდა. პირველი სამი კვარტლის განმავლობაში შეინიშნებოდა კლება, თუმცა მეოთხე კვარტალში დაფიქსირდა ეკონომიკის 3,7 პროცენტის ზრდა.

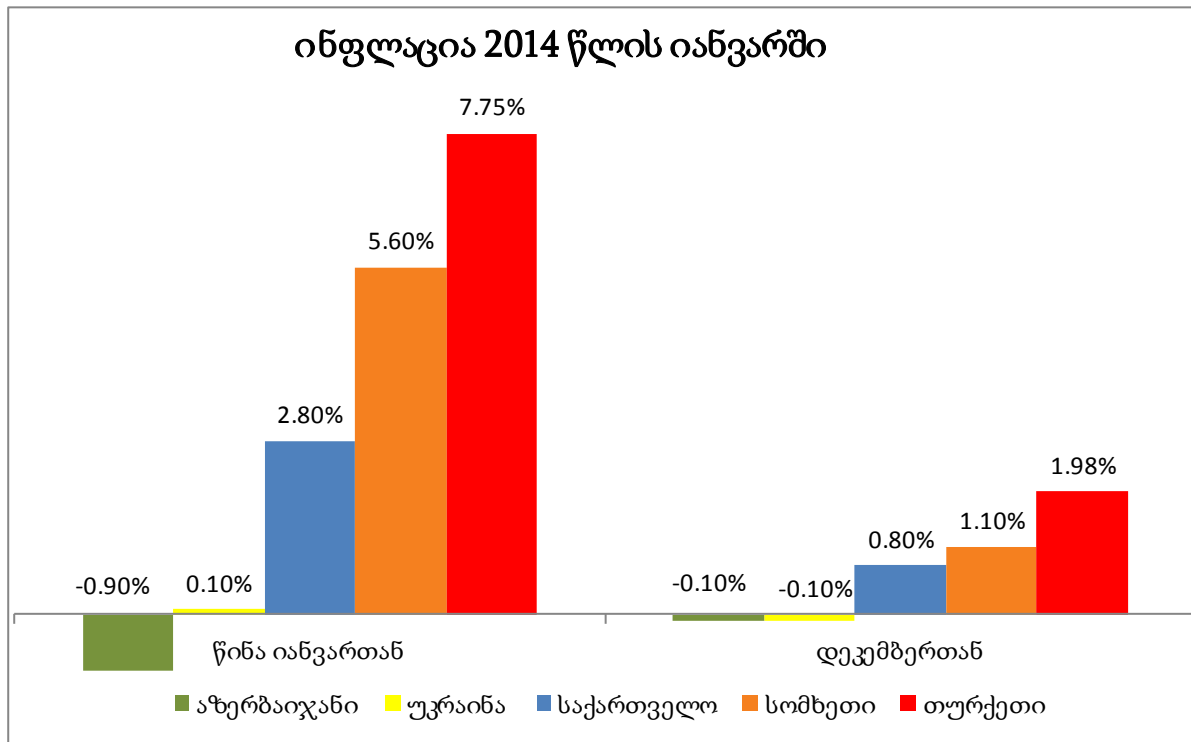
სხვა მეზობელ ქვეყნებს აქტუალური ინფორმაცია მშპ-ის ზრდის შესახებ არ გამოუქვეყნებიათ.

ინფლაცია

მოგესხენებათ, საქართველოში ინფლაციამ 2014 წლის იანვარში შეადგინა 2.8 პროცენტი წინა თვის შესაბამის პერიოდთან შედარებით და 0.8 წინა თვესთან შედარებით. აღნიშნული მაჩვენებლების დინამიკა მეზობელ ქვეყნებში ასეთია:

ქვეყანა	ცვლილება წინა წლის შესაბამის თვესთან	ცვლილება წინა თვესთან
საქართველო	2.80%	0.80%
აზერბაიჯანი	-0.90%	-0.10%
სომხეთი	5.50%	2.80%
თურქეთი	7.75%	1.98%
უკრაინა	0.10%	-0.10%
რუსეთი	N/A	N/A

სავალუტო კურსი

ქართული ლარის კურსი 2014 წლის იანვარში მნიშვნელოვნად გაუფასურდა აშშ დოლართან და ევროსთან მიმართებაში. სხვა მეზობელი ქვეყნების ვალუტებთან შეინიშნებოდა შემდეგი დინამიკა:

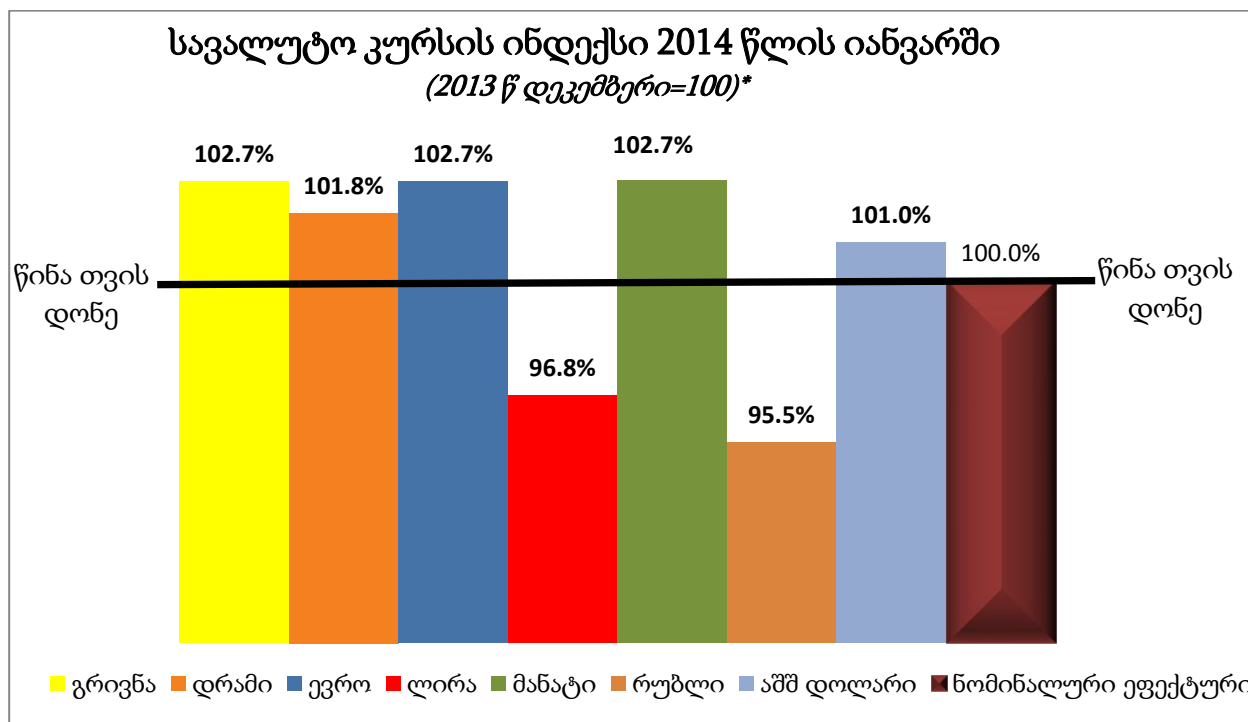
თურქული ლირა. ერთი თურქული ლირის ფასი 3,21 პროცენტით გაუფასურდა. 0,812 ლარიდან 0,786 ლარამდე.

რუსული რუბლი. რუსული რუბლი 4,5 პროცენტით გაიფადა ლართან მიმართებაში. 100 რუსული რუბლის ფასი 5,31 ლარიდან 5,07 ლარამდე დაეცა.

უკრაინული გრივნა. უკრაინული გრივნა გამყარდა 2.68 პროცენტით. ბოლო თვეების განმავლობაში უკრაინული გრივნის ფასი დოლართან მიმართებაში უცვლელია. როგორც ჩანს, ამ პერიოდის განმავლობაში გრივნა თავისუფალი ცურვის რეჟიმში არ იმყოფება.

აზერბაიჯანული მანათი. 2.7 პროცენტით გამყარდა აზერბაიჯანული მანათი.

სომხური დრამი. 1.8 პროცენტით გამყარდა სომხური დრამი. 1000 დრამის ფასი იანვარში 4,28-დან 4.36-მდე გაიზარდა.

*შენიშვნა: ვალუტა რომლის მაჩვენებელი 100%-ზე მეტია გამყარდა ლართან მიმართებაში, ხოლო თუ 100%-ზე ნაკლები გაუფასურდა

მსოფლიოს ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივების შეფასება 2014-2015 წლებში

გლობალური ეკონომიკური ტენდენციები

საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა 2013 წლის ოქტომბერში გამოაქვეყნა მსოფლიო ეკონომიკური განვითარების ხედვა 2013, რომელშიც მსოფლიო ეკონომიკური განვითარების იმედის მომცემი პროგნოზი გაკეთდა 2014-2015 წლისათვის.

2014 წლის 21 იანვარს, საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა განაახლა აღნიშნული ანალიზი, რომელშიც წინა ანგარიშში გამოხატული ოპტიმიზმი გამყარებულია და ეკონომიკის ზრდის მაჩვენებლები კიდევ უფრო გაზრდილია.

ანგარიშის მიხედვით, მსოფლიო ეკონომიკური ზრდა 2012-2013 წელს არსებული 3 პროცენტის ნაცვლად 2014 და 2015 წლებში გაიზრდება 3.7 და 3.9 პროცენტის შესაბამისად. **ამერიკის შეერთებულ შტატებში** ეკონომიკური ზრდა 2013 წელს მოსალოდნელი 1.8 პროცენტიდან 2014 წელს გაიზრდება 2.8 პროცენტით, ხოლო 2015 წელს 3 პროცენტით. **ევრო ზონის ქვეყნებში** 2013 წელს მცირეოდენი ეკონომიკური კლების შემდეგ სავარაუდოა 2014 წელს ეკონომიკური ზრდა 1 პროცენტის ოდენობით, ხოლო 2015 წელს 1.4 პროცენტით. **დიდ ბრიტანეთში** ეკონომიკური ზრდა 2014 წელს ნავარაუდევია 2.4 პროცენტის, ხოლო 2015 წელს 2.2 პროცენტის ოდენობით. **იაპონიაში** ეკონომიკური ზრდა 2013, 2014 და 2015 წლებში ნავარაუდევია 1.7, 1.7 და 1.0 პროცენტის შესაბამისად.

ე.წ. ახალი ბაზრის ქვეყნებში ნავარაუდევია ეკონომიკური ზრდის მაღალი მაჩვენებლები. კერძოდ, 2014 წელს 5.1% , ხოლო 2015 წელს 5.7%.

მსოფლიო ეკონომიკური განვითარების ხედვის მიხედვით, ნავთობის ფასები მსოფლიო ბაზარზე შემცირდება 0,3 პროცენტით 2014 წელს და 5,2 პროცენტით 2015 წელს.

საქართველოს მეზობელი ქვეყნები

რუსეთი

განახლებული ანგარიშით ყველაზე მნიშვნელოვანი გაუარესება პროგნოზში აქვს რუსეთს. ფონდმა მანამდე არსებული ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი 1%-ით შეამცირა და ნავარაუდევია 2 პროცენტთან ზრდა 2014 წელს და 2.5 პროცენტთან ზრდა 2015 წელს. ეს გაუარესება ერთ-ერთი ყველაზე დიდია ახალი ბაზრის ქვეყნებში.

თურქეთი

თურქეთის 2013 წლის ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი 3.6%-ის ფარგლებში არის მოსალოდნელი. ეუთოს ეკონომიკური პროგნოზების მიხედვით მსოფლიო ეკონომიკის გამოცოცხლების ფონზე თურქეთის ეკონომიკა 2014 და 2015 წლებში გაიზრდება 3.8 და 4.1 პროცენტის შესაბამისად.

თურქეთში ინფლაციამ 2013 წელს შეადგინა 7,5 პროცენტი, ხოლო 2014 წელს 6.1 პროცენტამდე და 2015 წელს 5,8 პროცენტამდე შემცირდა.

სომხეთი

მსოფლიო ეკონომიკური განვითარების ხედვა 2013 აფასებს სომხეთის ეკონომიკის ზრდას და თვლის, რომ 2013 წლის ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი მნიშვნელოვნად შემცირდა (1.9 პროცენტამდე), რაც გამოწვეულია სოფლის მეურნეობის შემცირებით და ბიუჯეტის ხარჯების არასათანადოდ ათვისებით.

საქართველო

ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის არასათანადო შესრულება მოტანილია მთავარ მიზეზად საქართველოს ეკონომიკის ზრდის ტემპის შენელებისათვის. ტემპების შენელების მიზეზად სახელდება ასევე კერძო ინვესტიციების შემცირება და საბანკო სექტორის მიერ გაცემული სესხების არასათანადო ზრდა.

ეკონომიკის აქტივობის ექსპრეს ანალიზი დარგობრივ ჭრილში (დღგ-ს ბრუნვები)

საქსტატის წინასწარი შეფასებით საქართველოს ეკონომიკა 2013 წელს წინა წელთან შედარებით 3.1 პროცენტით გაიზარდა, ხოლო 2013 წლის დეკემბერში წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით გაიზარდა 8,4 პროცენტით.

მნიშვნელოვანია შევავსოთ ეკონომიკის აქტივობა დარგობრივ ჭრილში სანამ ამ მონაცემს გამოიკვლევს საქსტატი¹. ეკონომიკის აქტივობის შესაფასებლად გამოყენებული იქნა დამატებული ღირებულების გადასახადის ბრუნვები². საწარმოების საქმიანობის სახის იდენტიფიცირების მიზნით გამოყენებული იქნა საქსტატის ბიზნეს რეგისტრის მონაცემები, რომლებიც აღნიშნული სახის ინფორმაციის ყველაზე აქტუალურ ინფორმაციას წარმოადგენს³.

2013 წელი წინა წელთან შედარებით

ანალიზი გვიჩვენებს, რომ საწარმოთა ეკონომიკური აქტივობა 2013 წელს წინა წელთან შედარებით გაიზარდა 3,12 პროცენტით. ყველაზე მაღალი ზრდის ტემპი შეინიშნებოდა ჯანდაცვის სექტორში 45,24 პროცენტი, სამთომომპოვებელ მრეწველობაში 17,92 პროცენტი, სოფლის მეურნეობაში 17,07 პროცენტი, კომუნალური მომსახურების გაწევაში 14,36 პროცენტი, საფინანსო საქმიანობაში 12,58 პროცენტი. ყველაზე მნიშვნელოვანი კლება შეინიშნებოდა მშენებლობის სექტორში -33,93% პროცენტი.

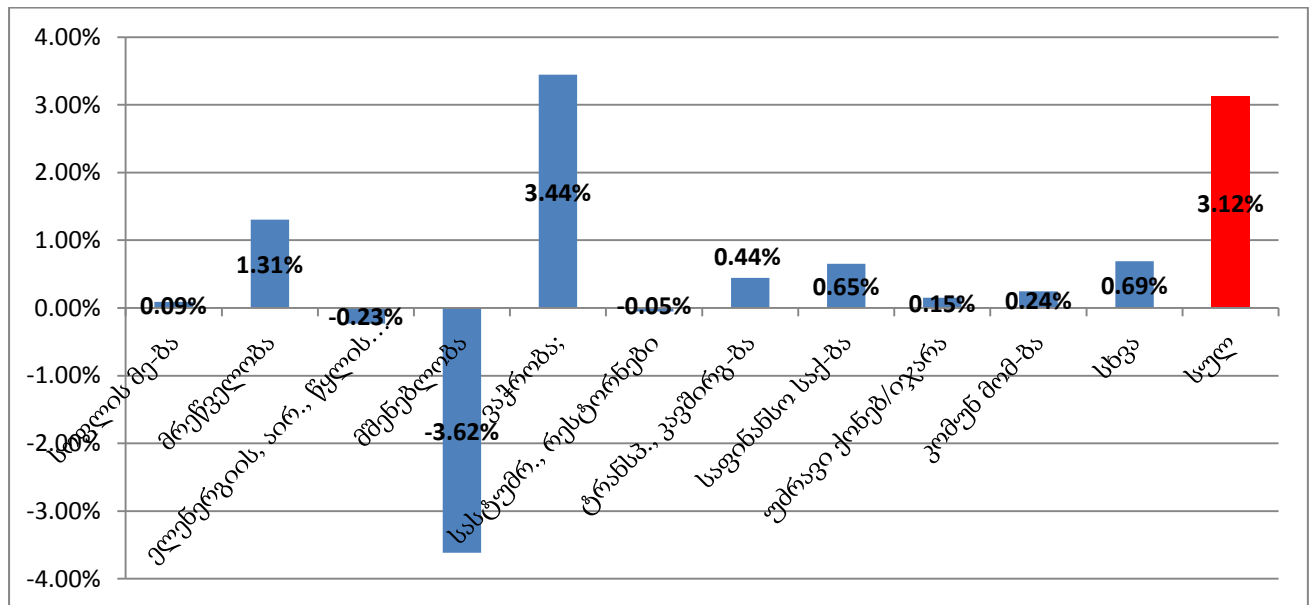
¹ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური დარგობრივ ჭრილში 2013 წლის ეკონომიკური ზრდის წინასწარ მაჩვენებლებს გამოაქვეყნებს 2014 წლის 20 მარტს, ხოლო საბოლოო მაჩვენებლებს 17 ნოემბერს.

² დღგ-ის ბრუნვებსა და მთლიან შიდა პროდუქტს შორის კორელაციის მაჩვენებელი შეადგენს 95%-ს.

³ საქსტატი რეგულარულად აწარმოებს საწარმოთა საქმიანობის სახეების კვლევას. საქსტატის ბიზნეს რეგისტრით მოხდა საწარმოთა 98,32 პროცენტისათვის საქმიანობის სახის იდენტიფიკაცია 2012 წელს ხოლო 97,85 პროცენტისათვის 2013 წელს.

დარგი	ზრდა
სოფლის მეურნეობა	17.07%
სამთომომპოვებითი მრეწველობა	17.92%
დამამუშავებელი მრეწველობა	9.49%
ელ. ენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება/განაწილება	-5.02%
მშენებლობა	-33.93%
ვაჭრობა;	7.64%
სასტუმროები და რესტორნები	-3.36%
ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	4.58%
საფინანსო საქმიანობა	12.58%
ოპერაციები უძრავი ქონებით და იჯარა	3.06%
სახელმწიფო მმართველობა	6.43%
განათლება	-18.96%
ჯანმრთელობის დაცვა	45.24%
კომუნალური მომსახურების გაწევა	14.36%
სულ	3.12%

2013 წელს ეკონომიკურ ზრდაში ყველაზე მეტი წვლილი შეიტანა ვაჭრობამ 4,1 პროცენტით უფრო მეტი ვიდრე ჯამური ეკონომიკის აქტივობა 3,12 პროცენტი. ვაჭრობაზე უფრო დიდი წვლილი, თუმცა უარყოფითი მიმართულებით შეიტანა მშენებლობამ -4,30 პროცენტით.

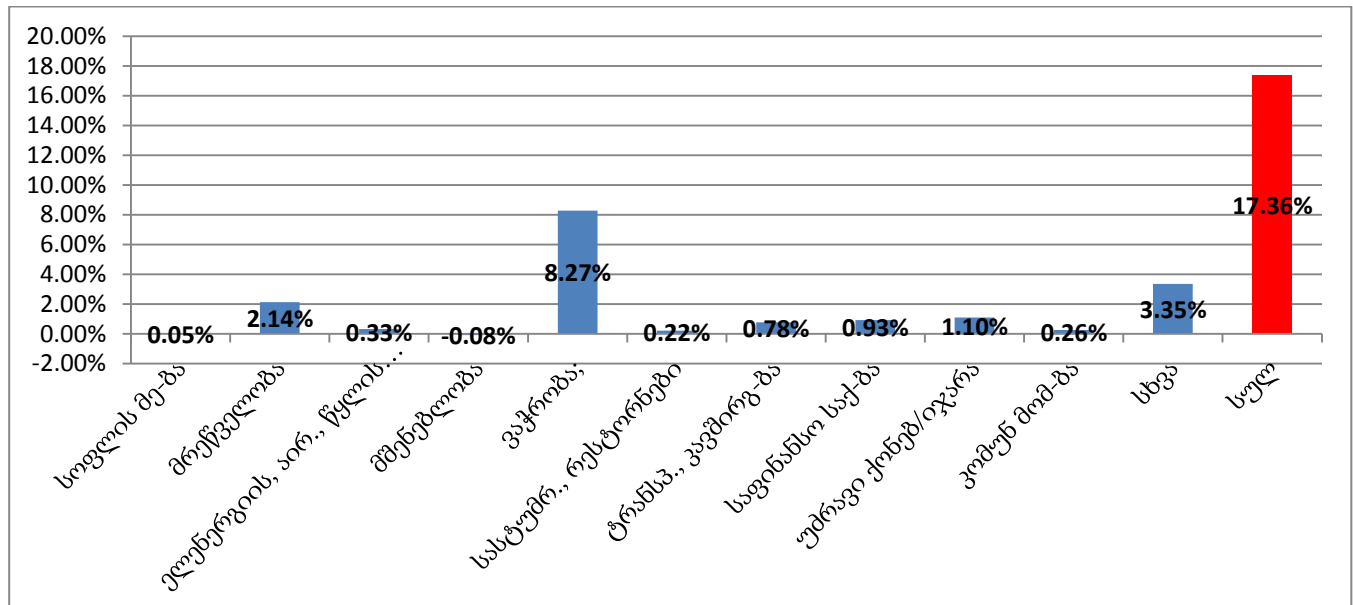
2013 წლის დეკემბერი წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით

საწარმოთა ეკონომიური აქტივობა 2013 წლის დეკემბერში წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით გაიზარდა 17,36 პროცენტით, ყველაზე მაღალი ზრდის ტემპი შეინიშნებოდა სამთომომპოვებელ მრეწველობაში 71,48 პროცენტი, ჯანდაცვის სექტორში 48,78 პროცენტი, ოპერაციები უძრავი ქონებით 22,35 პროცენტი.

დარგი	ზრდა
სოფლის მეურნეობა	9.20%
სამთომოპოვებითი მრეწველობა	71.48%
დამამუშავებელი მრეწველობა	16.30%
ელ. ენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება/განაწილება	6.64%
მშენებლობა	-0.62%
ვაჭრობა;	17.88%
სასტუმროები და რესტორნები	18.59%
ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	9.16%
საფინანსო საქმიანობა	17.07%
ოპერაციები უძრავი ქონებით და იჯარა	22.35%
სახელმწიფო მმართველობა	17.93%
განათლება	17.30%
ჯანმრთელობის დაცვა	48.78%
კომუნალური მომსახურების გაწევა	13.76%
სულ	17.36%

ეკონომიკური აქტივობის დინამიკა დეკემბერში რამოდენიმეჯერ აღემატება საშუალო წლიურ მაჩვენებელს. ამ მხრივ ნიშანდობლივია რამოდენიმე გარემოება. კერძოდ, 2013 წელს წინა წელთან შედარებით იყო კლება სასტუმროების და რესტორნების დარგში, მაშინ როცა დეკემბერში ამ დარგში არის მნიშვნელოვანი ზრდა წინა წელთან შედარებით 18,59 პროცენტი.

2013 წლის დეკემბერში ეკონომიკურ ზრდაში ყველაზე მეტი წვლილი შეიტანა ვაჭრობამ 8,27 პროცენტით და მრეწველობამ 2,14 პროცენტით.

2013 წლის წლიური და დეკემბრის მაჩვენებლის შედარებით მნიშვნელოვან გარემოებად იკვეთება დეკემბერში საშუალო წლიურთან შედარებით გაცილებით მაღალი ეკონომიკური აქტივობა, რაც განპირობებულია უპირატესად შემდეგი გარემოებებით:

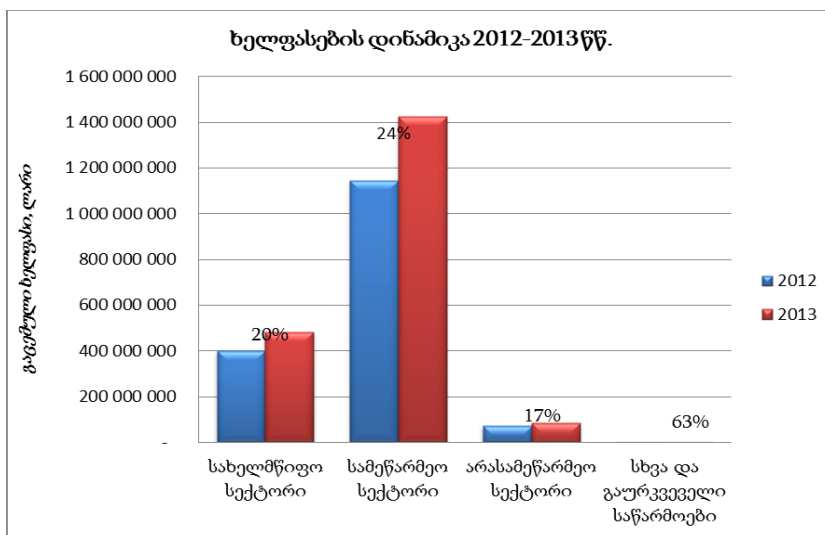
- მშენებლობის სექტორში საშუალო წლიური კლების მაჩვენებელი -33,93 პროცენტი დეკემბერში თითქმის მთლიანად განულდა (-0,62 პროცენტი) და აშკარაა გამოცოცხლება აღნიშნულ დარგში.
- ასევე, ზრდა შეინიშნება იმ დარგებშიც, რომლებსაც წლიურ მონაცემებში კლება აღნიშნებოდა, კერძოდ, ელ. ენერჯისა, აირისა და წყლის წარმოება/განაწილება 6,64 პროცენტი, სასტუმროები და რესტორნები 18,59 პროცენტი, განათლება 17,3 პროცენტი.
- ყველაზე დიდი ზრდა დეკემბრის თვეში სამთომოპოვეებით მრეწველობაში დაფიქსირდა 71,48 პროცენტი, ხოლო წლიურმა ზრდამ შეადგინა 17,92 პროცენტი; ვაჭრობის დარგში 17,88 პროცენტი, ხოლო წლიურმა ზრდამ შეადგინა 7,64 პროცენტი.

ხელფასების ანალიზი

2013 წელს სახელფასო ხარჯის ზრდამ 2012 წელთან შედარებით 23 პროცენტი შეადგინა⁴. ზრდის ძირითადი მიზეზების გამოსაკვლევად ჩავატარეთ ანალიზი, რისთვისაც შევისწავლეთ ხელფასების 2012-2013წწ. დინამიკა, როგორც საკუთრების ფორმის ისე დარგობრივი სტრუქტურის მიხედვით.

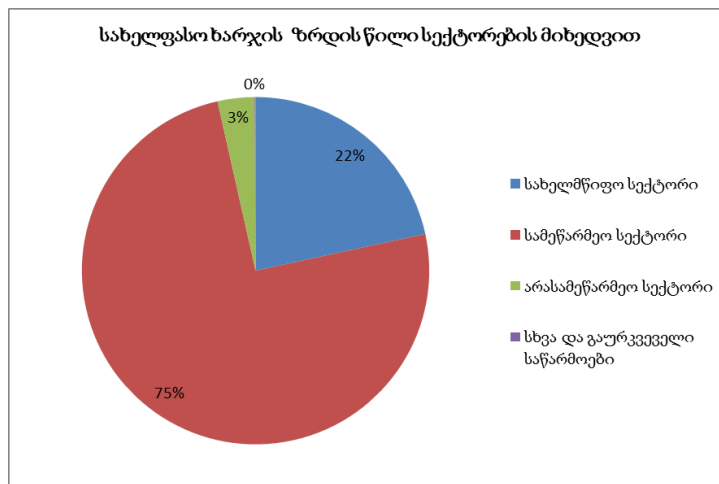
საკუთრების ფორმის მიხედვით

2013 წელს ეკონომიკაში სახელფასო ხარჯის ზრდა წინა წელთან შედარებით აღინიშნება ყველა სექტორში, მათ შორის, სახელმწიფო სექტორში სახელფასო ხარჯი გაიზარდა 20 პროცენტით, სამეწარმეო სექტორში - 24 პროცენტით, არასამეწარმეო სექტორში - 17 პროცენტით, ხოლო სხვა და გაურკვეველ საწარმოებში - 63 პროცენტით.

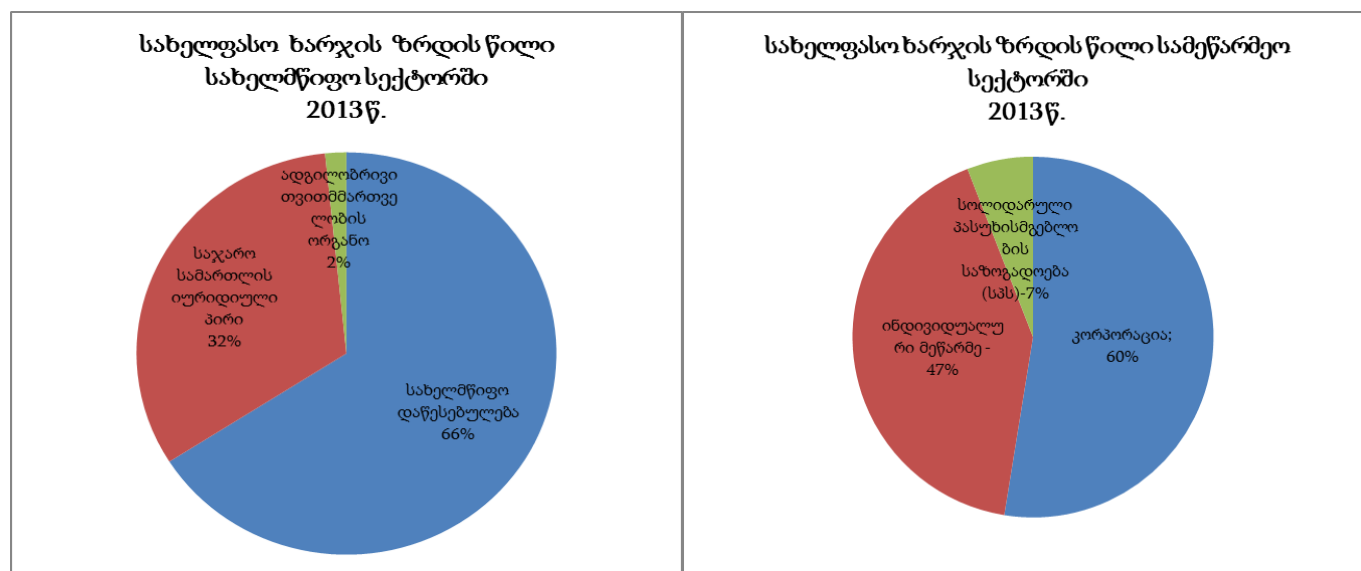

სახელფასო ხარჯის ზრდის ხვედრითი წილი ძირითადად სახელმწიფო და სამეწარმეო სექტორებს შორის ნაწილდება. კერძოდ, სახელმწიფო სექტორზე სახელფასო ხარჯის ზრდის ხვედრითი წილის 22 პროცენტი მოდის, სამეწარმეო სექტორზე 75 პროცენტი, ხოლო სხვა დანარჩენზე 3 პროცენტი.

⁴ სახელფასო ხარჯი გამოანგარისებული იქნა დეკლარაციებით დარიცხული საშემოსავლო გადასახადიდან.

თითოეული სექტორის უკეთესად შესწავლის მიზნით, დაგვავით ისინი ქვესექტორებად. აღმოჩნდა, რომ 2013 წელს სახელმწიფო სექტორში, სახელფასო ხარჯის ზრდის ხვედრითი წილი ძირითადად მოდის სახელმწიფო დაწესებულებებზე და 66 პროცენტს შეადგენს, ხოლო სსიპ-ზე და ადგილობრივ თვითმმართველ ორგანოებზე შესაბამისად 32 და 2 პროცენტს. ნიშანდობლივია, რომ 2013 წელს ადგილობრივ თვითმმართველ ორგანოებში ხელფასები გაორმაგდა.

ამავე წლისათვის სამეწარმეო სექტორში სახელფასო ხარჯის ზრდის ხვედრითი წილი ძირითადად ქვესექტორების მიხედვით ნაწილდება კორპორაციებსა (სააქციო საზოგადოება, შპს და სხვა) (60 პროცენტი) და ინდ.მეწარმეებს (47 პროცენტი) შორის, ხოლო სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების (სპს) ხვედრითი წილი უარყოფითია და იგი მინუს 7 პროცენტს შეადგენს.

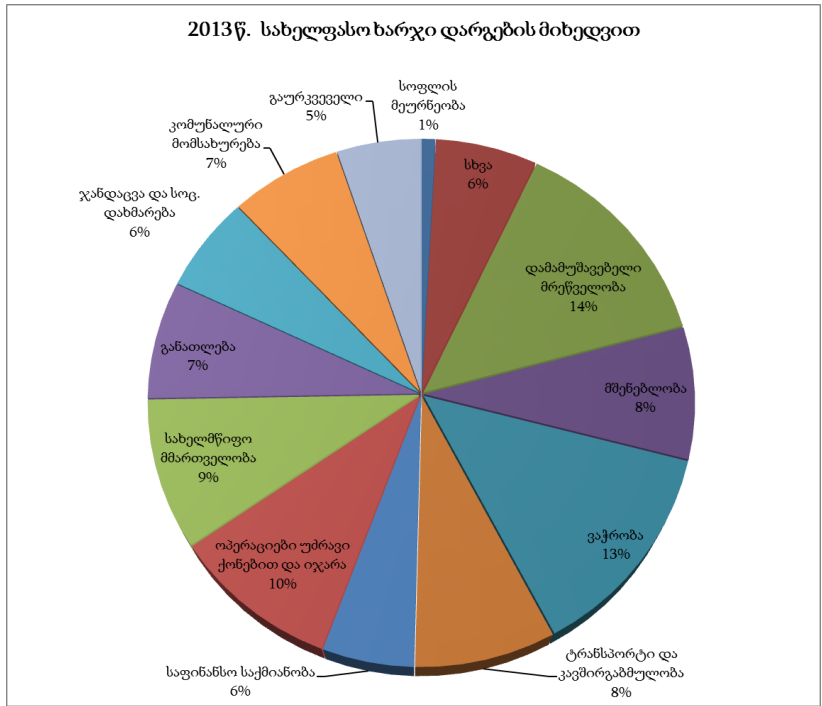
ამასთან, არასამეწარმეო სექტორზე სახელფასო ხარჯის ზრდის ხვედრითი წილი 3 პროცენტს შეადგენს.

ინფორმაცია სახელფასო ხარჯის ზრდის და სექტორების ხვედრითი წილის შესახებ

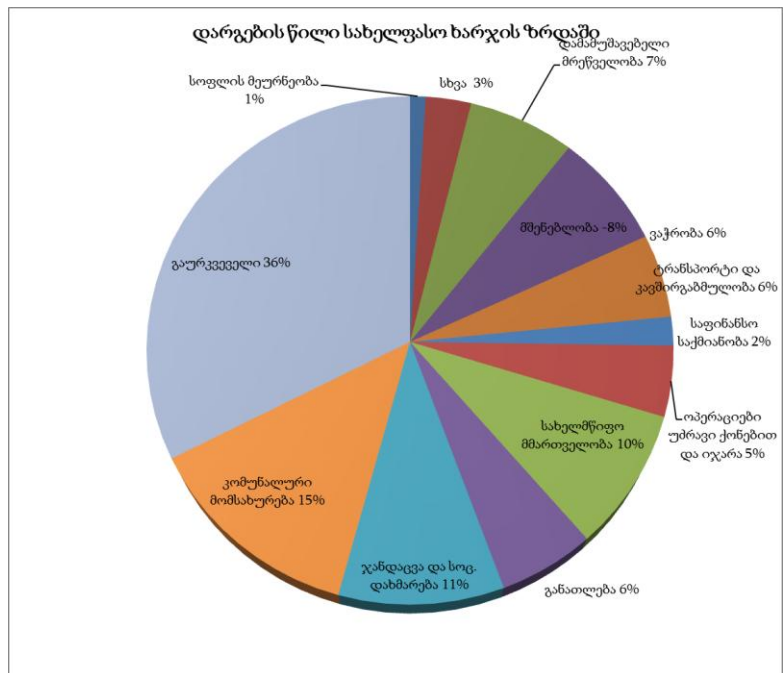
	სახელფასო ხარჯის ზრდა	სახელფასო ხარჯის ზრდის ხვედრითი წილი
სახელმწიფო სექტორი	20%	22%
სახელმწიფო დაწესებულება	23%	14%
საჯარო სამართლის იურიდიული პირი	15%	7%
ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო	120%	0%
სამეწარმეო სექტორი	24%	75%
კორპორაცია	15%	45%
ინდივიდუალური მეწარმე	541%	35%
სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (სპს)	-77%	-5%
არასამეწარმეო სექტორი	17%	3%
სხვა და გაურკვეველი საწარმოები	63%	0%
სულ	23%	100%

დარგობრივი სტრუქტურის მიხედვით

2013 წელს ეკონომიკაში სულ სახელფასო ხარჯის ზრდა შემდეგნაირად ნაწილდება: მრეწველობა 14 პროცენტი, ვაჭრობა 13 პროცენტი, ოპერაციები უძრავი ქონებით და იჯარა 10 პროცენტი, სახელმწიფო მმართველობა 9 პროცენტი, განათლება 7 პროცენტი, და სხვა. დარგობრივ სტრუქტურაში შეტანილია მუხლი „გაურკვეველი“, რომლის წილი სახელფასო ხარჯის ზრდის 5 პროცენტს შეადგენს. „გაურკვეველში“ დაჯგუფდა ისეთი საწარმოები, რომელთა რეგისტრაციაც მოხდა 2013 წელს, მათი საქმიანობის სახე ჯერ კიდევ არ არის დადგენილი ან დაზუსტებული შესაბამისი სამსახურის მიერ და რის გამოც, ამ პერიოდისათვის ვერ მოხერხდა მათი მიკუთვნება კონკრეტულ დარგზე.

სახელფასო ხარჯის ზრდის მაჩვენებელიც ძირითადად ზემოაღნიშნულ დარგებზე ნაწილდება. ზრდა მეტ-წილად ყველა დარგში აღინიშნება, გარდა მშენებლობის დარგისა. მშენებლობაში სახელფასო ხარჯის კლებას ჰქონდა ადგილი, რის გამოც 2013 წელს მშენებლობის დარგის წილი ეკონომიკაში სახელფასო ხარჯის 8 პროცენტი იყო, მაშინ როდესაც 2012 წელს ეს მაჩვენებელი 12 პროცენტს შეადგენდა. სახელფასო ხარჯის შემცირების გამო, მისი ხვედრითი წილიც ამ დარგისათვის უარყოფითი სიდიდეა და მინუს 8 პროცენტს შეადგენს.

ჩრდილოვანი ხელფასების შესწავლა

კითხვას მოხდა თუ არა ეკონომიკაში ჩრდილოვანი ხელფასების „გათეთრება“, თუ სახელფასო ხარჯი რეალურად გაიზარდა შეიძლება გაეცეს შემდეგი პასუხი:

1. ჩვენს მიერ შერჩეულ 65 მსხვილ კომპანიაში (რომელთა საქმიანობებს სფეროს წარმოადგენს საფინანსო საქმიანობა, კავშირგაბმულობა, ტელევიზიები და სხვა) სახელფასო ხარჯი 2013 წელს წინა წელთან შედარებით გაიზარდა 13 პროცენტით. მათი წილი ეკონომიკაში სახელფასო ხარჯის 11 პროცენტს შეადგენს. ეს არის მსხვილი კომპანიები, რომლებიც ეწეოდნენ აქტიურ საქმიანობას როგორც 2012წ. ისე 2013 წელშიც და მათი სიდიდისა და საქმიანობის სფეროდან გამომდინარე დიდი ალბათობით ამ საწარმოებში ხელფასების გათეთრებას ადგილი არ ექნებოდა. როგორც ვხედავთ, სახეზეა სახელფასო ხარჯის მატების ზოგადი ტენდენცია და ჩრდილოვანი ხელფასის „გათეთრება“ არ არის მატების ძირითადი მიზეზი.

2. სახელფასო ხარჯის ზრდის მაღალი მაჩვენებელი ასევე ფიქსირდება მუხლში „გაურკვეველი“. როგორც უკვე აღინიშნა ამ მუხლში მოხდნენ ახლად დარეგისტრირებული საწარმოები, რომელთა საქმიანობის სახე ჯერ არ არის გარკვეული. თუ გავითვალისწინებთ, რომ საწარმოთა ნაწილი აჩერებს საქმიანობას, ხოლო მათ ნაცვლად ბაზარზე გამოდიან სხვა, ახალი საწარმოები, ამ მუხლში სახელფასო ხარჯის ზრდა უფრო მეტად უნდა უკავშირდებოდეს ახალი „ლეგალური“ საწარმოების გაჩენას და არა ჩრდილოვანი ხელფასის „გათეთრებას“.

დასკვნა:

ჩატარებული ანალიზი ასუსტებს მოსაზრებას, რომ ეკონომიკაში სახელფასო ხარჯის ზრდა გამოწვეული იყო ჩრდილოვანი ხელფასების არსებითი გათეთრების გამო.

მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი

ინფლაციური პროცესების მართვის ერთ-ერთი ინსტრუმენტია ე.წ. მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი, რომლის ზრდა იწვევს მონეტარული პოლიტიკის გამკაცრებას და ინფლაციის მოთოვას, ხოლო მისი შემცირება იწვევს პოლიტიკის შერბილებას და ინფლაციის წახალისებას.

ბოლო პერიოდის განმავლობაში ეროვნული ბანკი ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის შემცირებას ეკონომიკის სტაბილიზაციის და ინფლაციის ნორმალიზაციის მიზნით. დღეისათვის მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი - რეფინანსირების განაკვეთი შეადგენს 3,75 პროცენტს.

აღნიშნული სტატიის მიზანია შეაფასოს თუ რა არის საქართველოს ეკონომიკის მიმდინარე მდგომარეობისათვის მონეტარული პოლიტიკის მიზანშეწონილი, ანუ ოპტიმალური საპროცენტო განაკვეთის დონე.

შესაბამისად, ჩვენი შეფასებით ეკონომიკის მიმდინარე მდგომარეობისათვის მონეტარული პოლიტიკის ოპტიმალური საპროცენტო განაკვეთი შეადგენს 2.25-დან 2.75-მდე პროცენტის ფარგლებში.

შესწავლა:

აღნიშნული შეფასების პროცესში ოპტიმალური პოლიტიკის განაკვეთი გამოვთვალოთ ტეილორის წესის ერთ-ერთი ვერსიით, რომელიც შემდეგნაირად გამოიყურება:

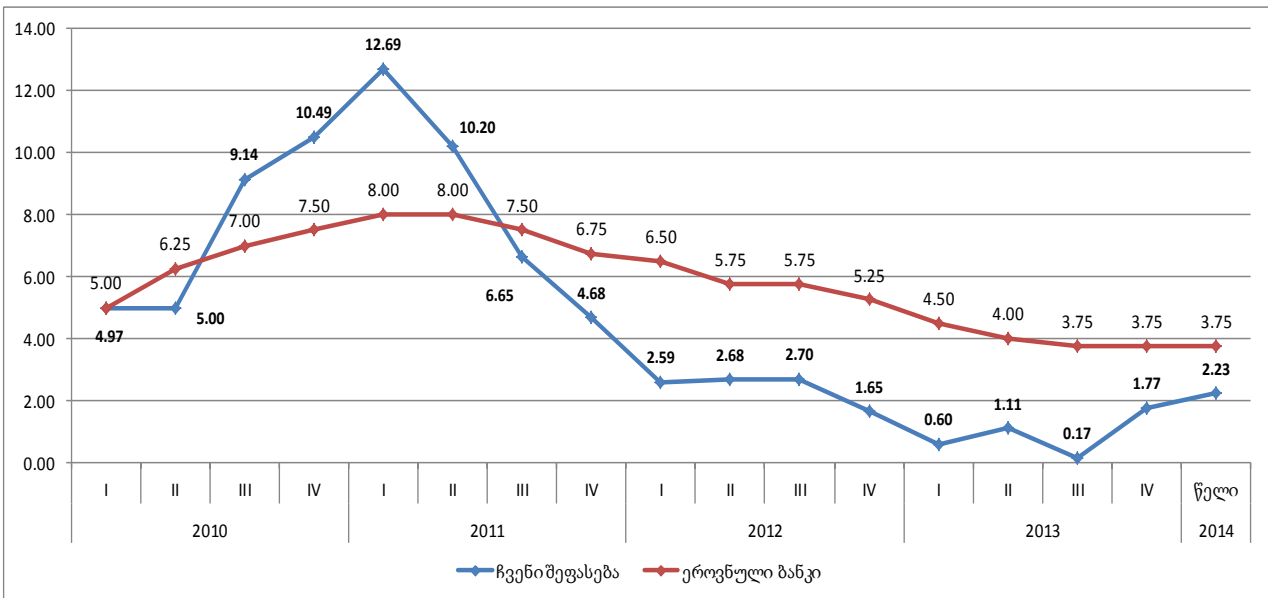
$$i = r^* + pi + 0.5 * (pi - pi^*) + 0.5 * (y - y^*)$$

ამ განტოლებაში i არის მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი, r^* - რეალური პოლიტიკის განაკვეთი, pi - მიმდინარე ინფლაცია, pi^* - ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებელი, y - მთლიანი შიდა პროდუქტის ლოგარითმი, ხოლო y^* - პოტენციური მთლიანი შიდა პროდუქტის ლოგარითმი.

მიზნობრივ მაჩვენებელად აღებულია ეროვნული ბანკის მიერ გამოცხადებული საშუალოვადიანი ინფლაციის მაჩვენებელი 6 პროცენტი, ხოლო პოტენციური მთლიანი შიდა პროდუქტი დათვლილია ჰოდრიკ-პრესკოტის ფილტრის გამოყენებით. მიმდინარე ეკონომიკური ტენდენციების გათვალისწინებით 2014 წელს ნავარაუდევია 3%-იანი ინფლაციის მაჩვენებელი და მშპ-ს გეფი უმნიშვნელო იქნება. ამ მონაცემებზე დაყრდნობით გაანგარიშებული მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი 2014 წელს უნდა იყოს 2.23 პროცენტი, იგი 1.5 პროცენტული პუნქტით ნაკლებია ვიდრე არსებული ეროვნული ბანკის განაკვეთი 3.75 პროცენტი.

იმ შემთხვევაში თუ ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებელი იქნება 5 პროცენტი, მონეტარული პოლიტიკის ოპტიმალური განაკვეთი 2,73 პროცენტი იქნება.

ეროვნული ბანკის და ალტერნატიული მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი

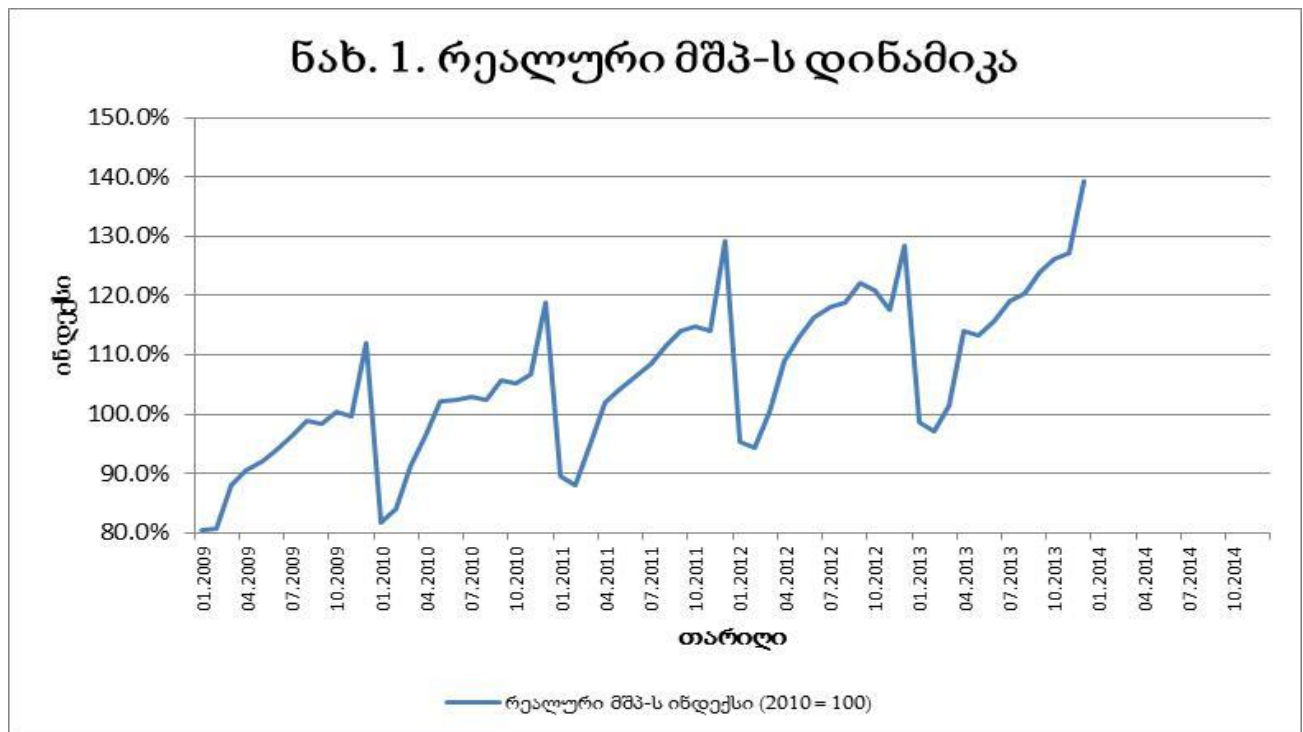

თუ შევხედავთ ჩვენი მეთოდით დათვლილ და ეროვნული ბანკის მიერ არჩეულ ისტორიულ მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთებს, შევამჩნევთ, რომ მართალია ცვლილებები ერთი მიმართულებითაა, თუმცა ამ პერიოდში ეროვნული ბანკის პოლიტიკა უფრო ფრთხილი და კონსერვატიული იყო.

სეზონურად შესწორებული მშპ-ს ყოველთვიური ზრდა

როგორც ცნობილია 2010 წლის იანვრიდან საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულმა სამსახურმა დაიწყო მშპ-ს ყოველთვიური ზრდის მაჩვენებლის გამოქვეყნება. სტატისტიკის სამსახური აქვეყნებს მშპ-ს ზრდას წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით. მსგავსი ინდექსი გვიჩვენებს მშპ-ს ცვლილებას ერთი წლის განმავლობაში, მაგრამ არ აჩვენებს მშპ-ს დინამიკას წინა თვესთან ან იმავე წლის სხვა თვეებთან.

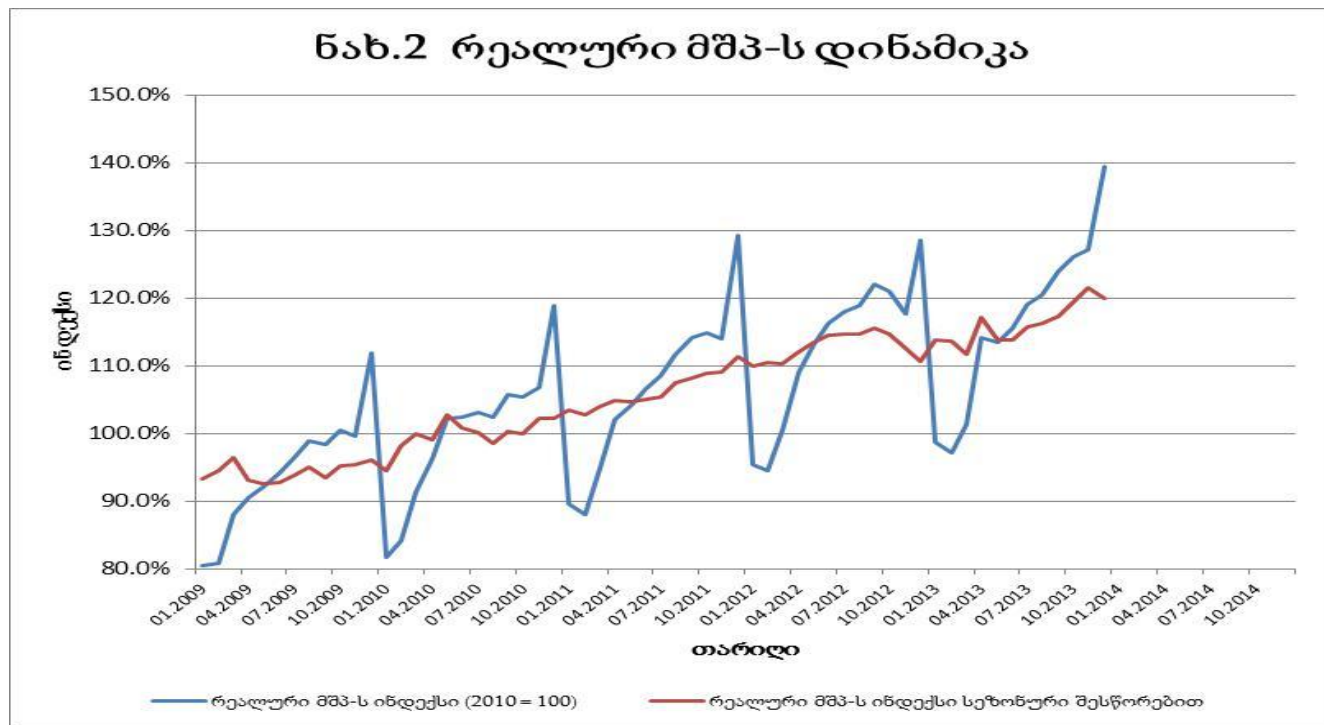
ეკონომიკის ზრდის დინამიკის დროული იდენტიფიკაციისათვის საჭიროა ისეთი მაჩვენებლის გამოყენება, რომელიც საშუალებას მოგვცემს მიმდინარე თვე შედარდეს არა მარტო წინა წლის წლის შესაბამის თვეს, არამედ წინა თვესაც ან წლის ნებისმიერ პერიოდს. ნახ. 1-ზე მოცემულია ამ წესით გაანგარიშებული რეალური მშპ-ს ინდექსი⁵.

⁵ ასეთ ცვლადს წარმოადგენს რეალური მშპ-ს ინდექსი. ჩვენს შემთხვევაში, რეალური მშპ-ს ინდექსის 2010 წლის საშუალო მნიშვნელობა ტოლია 100-ის. რეალური მშპ-ს ყოველი თვის მნიშვნელობები კი შედარებულია 2010 წლის საშუალოს მნიშვნელობასთან. 2010 წლის ცალკეული თვეების რეალური მშპ-ს ინდექსის გაანგარიშება მოხდა კვარტალური რეალური მშპ-ს და ყოველთვიური დღგ-ს ბრუნვების დინამიკის მიხედვით, რის შემდეგაც სტატისტიკის სამსახურის მონაცემების საფუძველზე, მოხდა სხვა წლების ცალკეული თვეების მშპ-ს ინდექსის გაანგარიშება.

ყოველთვიური რეალური მშპ ხასიათდება მკვეთრად გამოხატული სეზონურობით, რის გამოც ამ ინდექსის შედარება წინა თვესთან არ გვაძლევს სასურველ შედეგს. მშპ-ს ყოველთვიური ინდექსის დინამიკის უკეთესი ანალიზის მიზნით საჭიროა სეზონური რყევების მოცილება⁶.

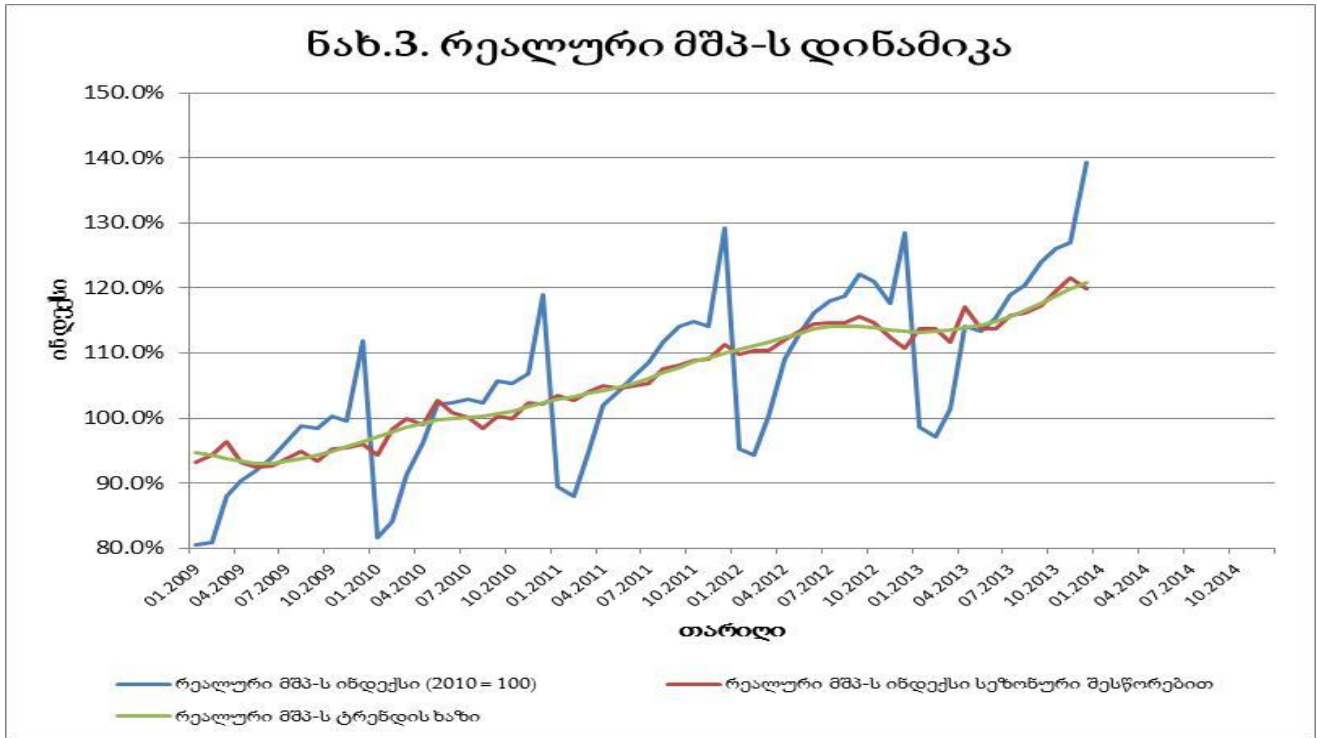
ნახ. 2-ზე წითელი ხაზით მოცემულია მშპ-ს სეზონურად შესწორებული ინდექსი. როგორც ვხედავთ ეს ინდექსი უფრო კარგად აჩვენებს მშპ-ს ყოველთვიურ დინამიკას და იძლევა მიმდინარე თვის მშპ-ს შედარების შესაძლებლობას არა მარტო წინა წლის შესაბამის თვესთან, არამედ სხვა თვეებთანაც.

ამავე ნახაზიდან ჩანს, რომ მშპ-ს სეზონურად შესწორებული ინდექსიც ხასიათდება ყოველთვიური შემთხვევითი რყევებით. სტატისტიკურ-მათემატიკური მეთოდების გამოყენებით ეკონომიკური ზრდის ყოველთვიური ინდექსიდან მოცილებული იქნა შემთხვევითი რყევები, რის შემდეგაც უფრო კარგად გამოიკვეთა ეკონომიკური ზრდის მიმდინარე ტენდენციები და დინამიკა.

⁶ არსებობს სეზონური შესწორების რამდენიმე მეთოდი. ამ შემთხვევაში გამოყენებულია აშშ-ს სახაზინო სამსახურის მიერ შემუშავებული X12 მეთოდი.

ნახ.3. რეალური მშპ-ს დინამიკა

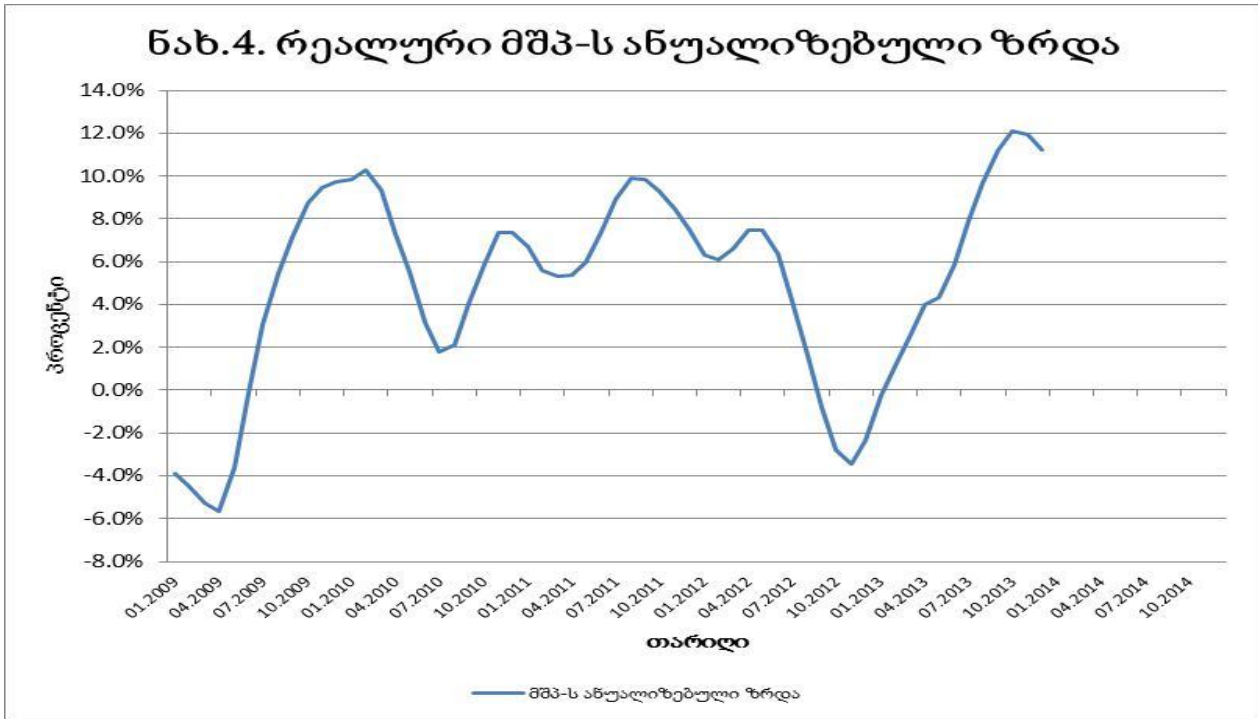

ნახ. 3-ზე მწვანე ხაზი აჩვენებს სეზონურად შესწორებულ ეკონომიკური ზრდის ინდექსს შემთხვევითი რყევების გარეშე. როგორც გრაფიკიდან ჩანს ეკონომიკური ზრდის შენელება დაიწყო 2012 წლის ივლისიდან მაშინ როცა აღნიშნულ პერიოდში წინა წლის შესაბამის პერიოდთან ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი იყო მნიშვნელოვნად დადებითი. ეკონომიკური გამოცოცხლება კი დაიწყო მიმდინარე წლის მარტში, წინა წელთან შედარებისას კი ეკონომიკური აქტივობის მაჩვენებელი გვაჩვენებდა კლებას. ეკონომიკის დინამიკის უფრო დროული დიაგნოსტიკისათვის აშკარაა სეზონურად შესწორებული ეკონომიკური ზრდის ანალიზის უპირატესობა.

ეკონომიკური ზრდის სეზონურად შესწორებული მაჩვენებელი

სეზონურად შესწორებული ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი მიიღება ეკონომიკის ყოველი თვის ეკონომიკურ აქტივობას წინა თვესთან შედარებით და მიღებული ზრდის ტემპის ანუალიზაციით. ნახ. 4.-ზე მოცემულია სეზონურად შესწორებული მშპ-ს ანუალიზებული ზრდა წინა თვესთან.

ნახ.4. რეალური მშპ-ს ანუალიზებული ზრდა

როგორც ნახ. 4-დან ჩანს მშპ-ს ზრდის შენელება დაიწყო 2012 წლის ივლისიდან, ზრდის მაჩვენებელი უარყოფითი გახდა 2012 წლის სექტემბერში, მშპ-ს ზრდა ყველაზე დაბალი იყო 2012 წლის ნოემბერში. ეკონომიკური ზრდა განახლდა 2013 წლის თებერვალში. ეკონომიკური ზრდის ანუალიზებული მაჩვენებელი ბოლო თვეების განმავლობაში ორნიშნა რიცხვის დონეზეა. არ უნდა ვივარაუდოთ, რომ იგი ორნიშნა რიცხვის დონეზე შენარჩუნდება დიდი ხნის განმავლობაში. ბუნებრივია ზრდა შენელება და დაუბრუნდება საშუალოვადიან მაჩვენებელს, 5-6 პროცენტის ფარგლებში.

ეკონომიკის სტაბილური განვითარებისათვის საჭირო ინვესტიციები

საქართველო, სხვა განვითარებადი ქვეყნების მსგავსად განიცდის კაპიტალის ფაქტორის მნიშვნელოვან დეფიციტს, შესაბამისად საჭიროებს ინვესტიციების მნიშვნელოვან ზრდას. ინვესტიციები, საშუალოვადიან პერიოდში წარმოადგენს ეკონომიკის ზრდის წარმმართველ ძალას. ბოლო წლების განმავლობაში ინვესტიციების ზრდის ფონზე მნიშვნელოვანია პასუხი გაეცეს შეკითხვას, თუ რა არის ქვეყნისათვის მისაღები ინვესტიციების ზრდის ტემპი.

აღნიშნული შესწავლის მიზანია ვაჩვენოთ ინვესტიციების ზრდის რა მოცულობა იქნება ოპტიმალური ეკონომიკის მიზნობრივი 7%-იანი ზრდის მისაღწევად და ამ ტემპის შესანარჩუნებლად საშუალოვადიან პერიოდში.

შესწავლის შედეგად შეგვიძლიათ დავასკვნათ რომ საშუალოვადიან პერიოდში ეკონომიკის ზრდის მიზნობრივი ტემპის მისაღწევად საჭიროა ინვესტიციები იზრდებოდეს 10 პროცენტით.

შესწავლა:

შესწავლის მიზნით ჩვენი დაშვებას წარმოადგენს, რომ საწარმოო პროცესი აღიწერება კობ-დუგლასის ფუნქციით. წარმოვადგინოთ აღნიშნული ფუნქცია შემდეგი სახით:

$$Y_t = Ae^{\lambda t} K_t^\alpha L_t^\beta \quad \alpha + \beta = 1 \quad (1)$$

საიდანაც:

$$\ln Y_t = \ln A + \lambda t + \alpha \ln K_t + \beta \ln L_t \quad (2)$$

გადავიდეთ სრულ დიფერენციალზე

$$d \ln Y_t = \frac{\partial \ln Y_t}{\partial t} dt + \frac{\partial \ln Y_t}{\partial K_t} dK_t + \frac{\partial \ln Y_t}{\partial L_t} dL_t \quad (3)$$

აქ გავითვალისწინოთ, რომ:

$$\frac{\partial \ln Y_t}{\partial K_t} = \frac{\partial \ln Y_t}{\partial \ln K_t} \frac{\partial \ln K_t}{\partial K_t} = \alpha \frac{1}{K_t}, \quad d \ln Y_t = \frac{\partial \ln Y_t}{\partial Y_t} dY_t = \frac{dY_t}{Y_t} \quad (4)$$

მივიღებთ, რომ წარმოების მოცულობის შეფარდებითი ცვლილება დროის აბსულუტურ ცვლილებასა და რესურსების შეფარდებით ცვლილებებს შემდეგნაირად უკავშირდება:

$$\frac{dY_t}{Y_t} = \lambda dt + \alpha \frac{dK_t}{K_t} + \beta \frac{dL_t}{L_t} \quad (5)$$

საწარმოო ფუნქციის პარამეტრების შეფასების შემთხვევაში, შეგვიძლია დავაკვირდეთ წარმოების ზრდის პროცესს. მაგრამ ამ შემთხვევაში საწარმოო ფუნქციის შეფასება არც ისე მარტივია, ვინაიდან არ არსებობს კაპიტალის მოცულობასთან დაკავშირებით სტატისტიკური ინფორმაცია. ამის გამო, პარამეტრების შესაფასებლად სხვადასხვა გზას მიმართავენ. ერთ-ერთი გზაა ცვეთის მუდმივობის

დაშვებითა და ინვესტიციებით კაპიტალის მოცულობის გენერირება, თუმცა ეს მოდელი გულისხმობს რომელიმე წლისათვის კაპიტალის მოცულობის შესახებ დაშვების გაკეთებას.

ამ შემთხვევაში კაპიტალის ცვლადის ჩანაცვლებას მოვახდენთ, რისთვისაც მოგების მაქსიმიზაციის პირობას და მის შედეგებს გავითვალისწინებთ. ეს თეორია გვეუბნება, რომ წარმოების წერტილში, იზოკვანტს უნდა ქონდეს რესურსების ფასების შეფარდების ტოლი დახრილობა (დანახარჯების მინიმიზაციის პირობა), რაც შემდეგნაირად ჩაიწერება:

$$MRTS_{kl} = -w/r \quad (6)$$

სადაც w ხელფასია, ხოლო r რენტა. კობ-დუგლასის ფუნქციის პირობებში:

$$MRTS_{kl} = -\frac{MPL}{MPK} = -\frac{\beta Y/L}{\alpha Y/K} = -\frac{\beta K}{\alpha L} = -\frac{w}{r} \quad (7)$$

(7)-დან გამოვსახავთ კაპიტალს და ჩავსვამთ (1)-ში, რაც საშუალებას გვაძლევს შევაფასოთ საწარმოო ფუნქცია (უნდა აღინიშნოს, რომ ამგვარი ჩანაცვლება არასრულყოფილი იქნება, მაგრამ იდეალური გამოსავალი არ არსებობს). თუ წარმოების მოცულობის როლში განვიხილავთ რეალურ მთლიან შიდა პროდუქტს, L -ის როლში დასაქმებულთა რაოდენობას, ხოლო w -სა და r -ის როლში შესაბამისად ხელფასის ინდექსსა და მწარმოებლის ფასების ინდექსს (ვინაიდან კაპიტალის რენტის შესახებ სტატისტიკა არ არსებობს, ეს მაჩვენებელი მეტ-ნაკლები სიზუსტით ასახავს არაშრომისმიერი რესურსების საშუალო ფასების ცვლილებას), ამგვარი ჩანაცვლების შემთხვევაში შეფასებული კობ-დუგლასის ფუნქციისათვის $\alpha = 0.4$ და $\beta = 0.6$ (პარამეტრები შეფასებულია 2004Q2-2012Q4 კვარტალური მონაცემების საფუძველზე). გამოვიყენოთ ეს მაჩვენებლები და (5) შემდეგნაირად გადავწეროთ (λ ტექნოლოგიურ პროგრესს ასახავს):

$$\% \Delta Y = \lambda + 0.4 \times \% \Delta K + 0.6 \times \% \Delta L \quad (8)$$

სადაც კაპიტალის მიზნობრივი პროცენტული ზრდა⁷

$$\% \Delta K_t = (\% \Delta Y - \lambda - 0.6 \times \% \Delta L) / 0.4 \quad (9)$$

რადგან უცნობია კაპიტალის რეალური მარაგები, შევეცადოთ გადავიდეთ ინვესტიციების ნაკადებზე. ამისათვის გავითვალისწინოთ კაპიტალის ფორმირების უმარტივესი მოდელი:

$$K_{t+1} = (1 - \delta)K_t + I_{t+1} \quad (10)$$

δ ცვეთის ნორმა და განვითარებად ქვეყნებში დაახლოებით 10% -ის ტოლია. თუ ამ გამოსახულებას გამოვაკლებთ წინა წლის კაპიტალის მარაგს და გავყოფთ ამ უკანასკნელზე:

⁷ 3%-იანი ტექნოლოგიური პროგრესისა და დასაქმების უცვლელობის შემთხვევაში კაპიტალის მიზნობრივი ზრდა 10%-ს შეადგენს.

$$\frac{K_{t+1} - K_t}{K_t} = -\delta + \frac{I_{t+1}}{K_t} \quad (11)$$

გავითვალისწინოთ მიზნობრივი მაჩვენებელი და ცვეთის საშუალო ნორმა:

$$\frac{K_{t+1} - K_t}{K_t} = (\% \Delta Y - \lambda - 0.6 \times \% \Delta L) / 0.4 = -\delta + \frac{I_{t+1}}{K_t} \quad (12)$$

განვიხილოთ იგივეობა:

$$\frac{I_t}{Y_t} = \frac{I_t}{K_t} \times \frac{K_t}{Y_t}, \quad \frac{I_{t+1}}{Y_{t+1}} = \frac{I_{t+1}}{K_{t+1}} \times \frac{K_{t+1}}{Y_{t+1}} \quad (14)$$

გავყოთ მეორე პირველზე:

$$\frac{I_{t+1}/Y_{t+1}}{I_t/Y_t} = \frac{I_{t+1}}{I_t} \frac{Y_t}{Y_{t+1}} = \frac{I_{t+1}}{K_{t+1}} \times \frac{K_{t+1}}{Y_{t+1}} \Big/ \frac{I_t}{K_t} \times \frac{K_t}{Y_t} = \frac{I_{t+1}}{K_{t+1}} \frac{K_t}{I_t} \frac{K_{t+1}}{K_t} \frac{Y_t}{Y_{t+1}} \quad (15)$$

$$(10)\text{-გავყოთ } I_{t+1}\text{-ზე, მივიღებთ: } K_{t+1}/I_{t+1} = (1 - \delta) K_t/I_{t+1} + 1 \quad (16)$$

განვსაზღვროთ (12)-დან K_t/I_{t+1} და ჩავსვათ (16)-ში. იგივე სიდიდე წინა პერიოდისათვის აღვნიშნოთ θ_t -ით. გავითვალისწინოთ ეკონომიკის მიზნობრივი ზრდისთვის საჭირო კაპიტალის მოცულობის ზრდა და ეს უკანასკნელი წინა პერიოდის ფაქტობრივი ზრდისათვის:

$$\theta_t = \frac{K_t}{I_t} = \frac{K_{t-1}}{I_t} (1 - \delta) + 1 = \frac{1}{(\% \Delta Y_t - \lambda - 0.6 \times \% \Delta L_t) / \alpha + \delta} \quad (17)$$

$$(15)\text{-დან: } \frac{I_{t+1}}{I_t} = \frac{I_{t+1}}{K_{t+1}} \frac{K_t}{I_t} \frac{K_{t+1}}{K_t} \quad (18)$$

$$\text{საიდანაც: } \frac{I_{t+1}}{I_t} = \frac{\theta_t}{\theta_{t+1}} \frac{K_{t+1}}{K_t} = \frac{\theta_t}{\theta_{t+1}} [(\% \Delta Y_t - \lambda - 0.6 \times \% \Delta L_t) / \alpha + 1] \quad (19)$$

შესაბამისად, θ_t -ს კონკრეტული მნიშვნელობისათვის მივიღებთ ინვესტიციების მიზნობრივი ზრდის ტემპს.

ჩვენი მონაცემების საფუძველზე, თუ მშპ-ს რეალური ზრდა 2013 წელს 3% იყო, ხოლო დასაქმებულთა რაოდენობა არ გაზრდილა. ასევე გავითვალისწინოთ ცვეთის საშუალო ნორმა $\delta = 10\%$, და $\lambda = 3\%$ ტექნოლოგიური პროგრესი. კაპიტალის პროცენტული ზრდა ნულოვანი უნდა ყოფილიყო. აქედან

$$\text{გამომდინარე: } \theta_{2013} = \frac{1}{3\% - 3\% - 0 + 10\%} = 10 \quad (20)$$

რის საფუძველზეც,

$$\frac{I_{2014} - I_{2013}}{I_{2013}} = \frac{10}{5.5} [(7\% - 3\% - 0) / 0.4 + 1] - 1 = 100\% \quad (21)$$

$$\theta_{2014} = \frac{1}{7\% - 3\% - 0 + 10\%} = 7.14, \quad \theta_{2015} = \frac{1}{7\% - 3\% - 0 + 10\%} = 7.14$$

შესაბამისად 2015 წლიდან,

$$\% \Delta I = [(7\% - 3\% - 0) / 0.4 + 1] - 1 = 10\%$$

აქედან გამომდინარე, მუდმივი ტექნოლოგიური პროგრესისა და დასაქმების უცვლელი პირობებში 7%-იანი ზრდის მისაღწევად და შესანარჩუნებლად საჭიროა ინვესტიციების 10%-იანი ზრდა ყოველ წელს.

შესაბამისად ინვესტიციების მიზნობრივი ზრდა დამოკიდებულია გამოშვების ელასტიკურობაზე კაპიტალის მიმართ და მიმდინარე და წინა პერიოდის ეკონომიკის ზრდის ტემპებზე, როდესაც ზრდის მიზნობრივი ტემპი უცვლელია, აგრეთვე არ არსებობს გადახრა ფაქტობრივსა და დაგეგმილ ზრდის ტემპებს შორის, სხვა თანაბარ პირობებში ინვესტიციების ზრდის ტემპი მუდმივი უნდა იყოს. უნდა აღინიშნოს რომ ეს მოდელი მუშაობს მხოლოდ სტანდარტულ სიტუაციაში უცვლელი ტექნოლოგიის პირობებში. იგი არ ითვალისწინებს მიწოდების შოკებს და მისგან გამოწვეულ ცვლილებებს.

აქედან გამომდინარე სხვა თანაბარ პირობებში სასურველია მთლიანი ინვესტიციების საშუალოდ 10 პროცენტის ზრდა. იმ შემთხვევაში თუ არ დაიღვევა კერძო და სახელმწიფო ინვესტიციებს შორის არსებული პროპორცია, საჭიროა მთავრობის ინვესტიციები იზრდებოდეს საშუალოდ 10 პროცენტით.

აღნიშნულის გათვალისწინებით შეიძლება ვნახოთ სცენარი, რომელიც გულისხმობს სახელმწიფო ინვესტიციების ყოველწლიურ 10 პროცენტის ზრდას იმ პირობით, რომ არ შეიცვლება ბიუჯეტის დეფიციტი და შევადაროთ არსებულ მაჩვენებლებს.

	არსებული პროგნოზი			სცენარი I (10% სახელმწიფო ინვესტიციის ზრდა)			სხვაობა არსებულ პროგნოზთან		
	2015წ	2016წ	2017წ	2015წ	2016წ	2017წ	2015წ	2016წ	2017წ
შემოსავლები	8,616	9,438	10,360	8,616	9,438	10,360	0	0	0
ხარჯები	7,699	8,237	8,958	7,578	8,065	8,563	-121	-172	-395
საოპერაციო სალდო	917	1,201	1,402	1,038	1,373	1,797	121	172	395
არაფინანსური აქტივების წმინდა ზრდა	1,640	1,859	1,939	1,761	2,031	2,334	121	172	395
ზრდა	1,760	1,959	2,019	1,881	2,131	2,414	121	172	395
შემცირება	-120	-100	-80	-120	-100	-80	-	-	-
მთლიანი სალდო	-723	-658	-537	-723	-658	-537	-	-	-

აღნიშნული სცენარის მიხედვით სახელმწიფო ინვესტიციების 10 პროცენტის ზრდის მისაღწევად იმ დაშვებით, რომ საგადასახადო შემოსავლები არსებული პროგნოზების შესაბამისად მობილიზდება, საჭიროა არსებულ პროგნოზთან შედარებით საბიუჯეტო ხარჯების შემცირება: 2015 წელს 121 მილიონი ლარით, 2016 წელს 172 მილიონი ლარით, ხოლო 2017 წელს 395 მილიონი ლარით.

მთლიანი შიდა პროდუქტის გეფი

ეკონომიკური განვითარების ანალიზის და გონივრული მაკროეკონომიკური პოლიტიკის დაგეგმვისთვის მნიშვნელოვანია მშპ-ს გეფის შეფასება. ცნობილია, რომ ეკონომიკურ განვითარებას აქვს ციკლური ხასიათი. ეკონომიკური ციკლის სიდიდე კი ხასიათდება მშპ-ს გეფის გამოყენებით. კერძოდ, როდესაც ეკონომიკური კრიზისია, მაშინ ფაქტიური მშპ პოტენციურზე ნაკლებია, ანუ გვაქვს მშპ-ს რეცესიული გეფი. თუ ფაქტიური მშპ აჭარბებს პოტენციურს, არც ამ შემთხვევაში გვაქვს მდგრადი ეკონომიკური განვითარება. ამ მდგომარეობას უწოდებენ ბუმს და ასეთ დროს გვაქვს ინფლაციური გეფი. ინფლაციური გეფი ისეთივე უარყოფითი მოვლენაა, როგორც რეცესიული გეფი.

მდგრადი და თანაბარზომიერი ეკონომიკური განვითარებისთვის საჭიროა განხორციელდეს შესაბამისი ღონისძიებები, როგორც რეცესიული გეფის, ასევე ინფლაციური გეფის წინააღმდეგ. რეცესიული გეფისას მიზანშეწონილია ექსპანსიური მონეტარული და ფისკალური პოლიტიკის განხორციელება, მაშინ როდესაც ინფლაციური გეფისას უნდა მოხდეს, როგორც მონეტარული, ისე ფისკალური პოლიტიკის გამკაცრება. შესაბამისად მნიშვნელოვანი საკითხია დავადგინოთ საქართველოს ეკონომიკის მდგომარეობა აღნიშნული თვალსაზრისით.

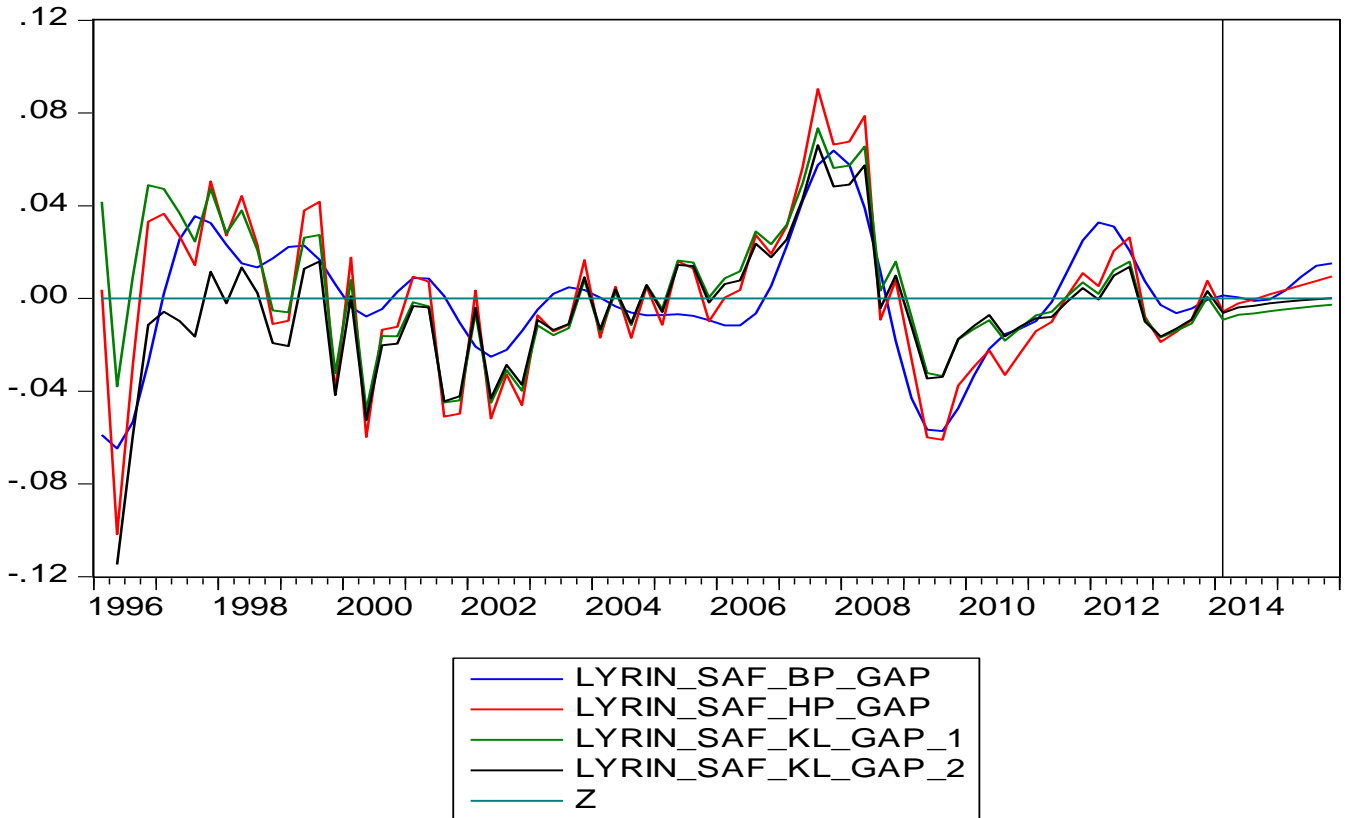
შესწავლის შედეგად ვვარაუდობთ, რომ დღეისათვის საქართველოს ეკონომიკამ დახურა ან ახლოს არის რეცესიული გეფის დახურვასთან.

შესწავლა: იმის გამო, რომ შეუძლებელია მშპ-ს გეფზე პირდაპირი დაკვირვება, მისი გამოვლენისთვის საჭიროა გამოყენებულ იქნეს სხვადასხვა მათემატიკური მეთოდი. აღნიშნული მეთოდები საშუალებას იძლევა ფაქტიური მშპ დაიყოს პოტენციურ და ციკლურ კომპონენტად. ციკლური კომპონენტს ეწოდება მშპ-ს გეფი ხოლო პოტენციური მშპ არის მშპ-ს ტრენდი.

მშპ-ს გეფის და ტრენდის გაანგარიშებისთვის ძირითადად გამოიყენება ჰოდრიკ-პრესკოტის, ბრენდ-ფასის და კალმანის ფილტრები. ყველა მათგანს აქვს ე.წ. ბოლო წერტილის პრობლემა. ამ პრობლემის თავიდან არიდებისთვის მშპ-ს სტატისტიკურ მონაცემებს უმატებენ პროგნოზულ გაანგარიშებას და ისე ახდენენ გეფის და ტრენდის გამოთვლას. ასევე საჭიროა, გაანგარიშების ჩატარებამდე მოხდეს მშპ-ს მონაცემების სეზონური შესწორება.

ნახ.1.-ზე მოცემულია საქართველოს მონაცემების გამოყენებით გაანგარიშებული მშპ-ს გეფის დინამიკა.

ნახ.1. მშპ-ს გეფი

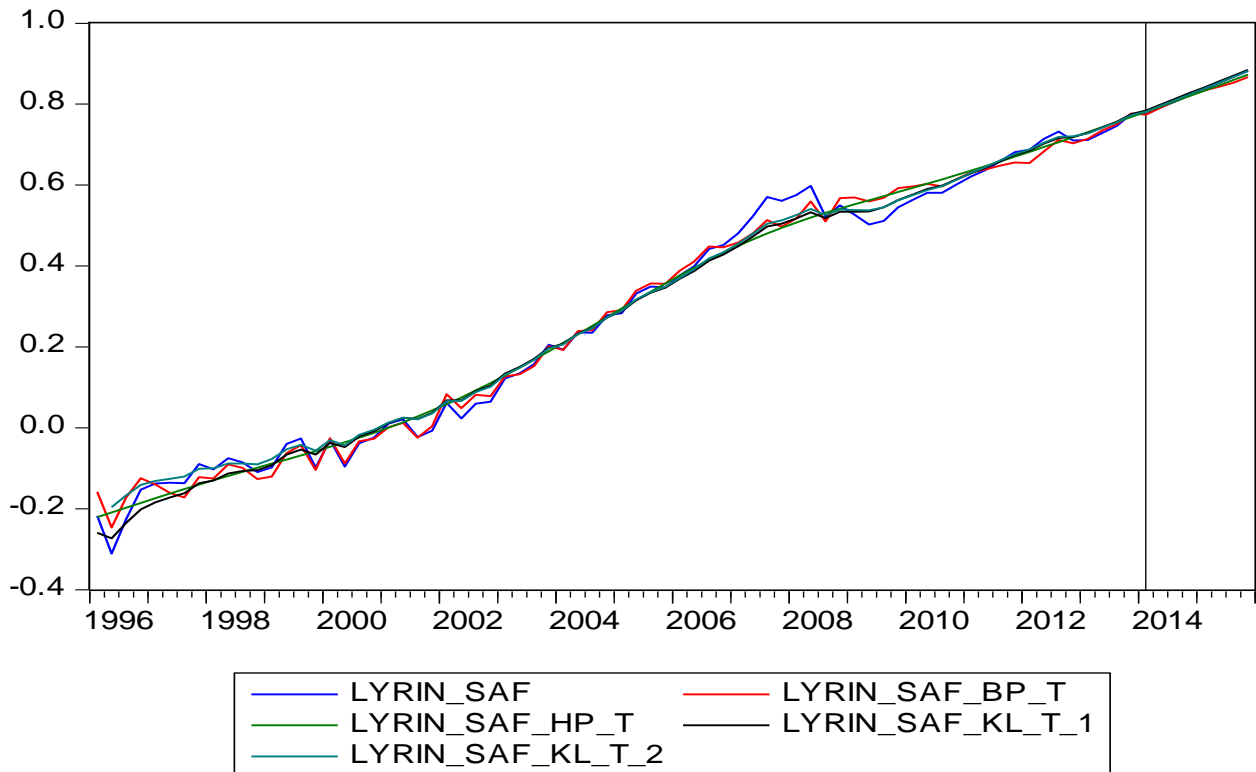

ლურჯი ხაზით მოცემულია მშპ-ს გეფი, რომელიც გაანგარიშებულია ბრენდ-ფასის ფილტრის გამოყენებით, წითელი ხაზით - ჰოდრიკ-პრესკოტის ფილტრის გამოყენებით, მწვანე და შავი ხაზი კი კალმანის ფილტრის ორი სხვადასვა მეთოდის გამოყენებით. კერძოდ, ერთ შემთხვევაში კალმანის ფილტრში არ არის შეტანილი ინფლაციის მაჩვენებელი, ხოლო მეორე შემთხვევაში გათვალისწინებულია ინფლაცია. ვერტიკალური შავი ხაზი აჩვენებს 2014 წლის პირველ კვარტალს, საიდანაც შეტანილია მშპ-ს საპროგნოზო მაჩვენებლები.

როგორც ნახ. 1.-დან ჩანს ყველა მეთოდით გაანგარიშებულ მშპ-ს გეფს აქვს ერთი და იგივე ტენდენცია. ამავე დროს, ბუმის ან კრიზისის დაწყების თარიღი სხვადასხვა ფილტრის მიხედვით სხვადასხვაა. განსხვავებულია, ასევე, ბუმისა და კრიზისის სიდიდეც. ამ შემთხვევაში ფილტრებს შორის სხვაობებს არ აქვს კრიტიკული მნიშვნელობა. ნახ. 1.-ის მიხედვით 1996 წელს იყო რეცესიული გეფი, 1997-1998 წლებში გვქონდა ბუმი, 1999 წლიდან დაიწყო რეცესია, რომელიც გრძელდებოდა 2003 წლამდე. 2003-დან 2005 წლის ჩათვლით ეკონომიკა ვითარდებოდა წონასწორობის პირობებში, პოტენციური მშპ-ს შესაბამისად, ამ პერიოდში არ გვაქვს არც რეცესიული და არც ინფლაციური გეფი. 2006 წლიდან 2008 წლის პირველი ნახევრის ჩათვლით გვქონდა ინფლაციური გეფი, ეკონომიკა იმყოფებოდა ბუმის მდგომარეობაში, რაც არ შეიძლებოდა გაგრძელებულიყო დიდი ხნის განმავლობაში. 2008 წლის მეორე ნახევრიდან 2011 წლამდე ადგილი აქვს რეცესიას. 2011 წლიდან 2012 წლის პირველ ნახევრის ჩათვლით

ეკონომიკა იმყოფებოდა ინფლაციური გეფის პირობებში. 2012 წლის მეორე ნახევრიდან მცირე რეცესიას ჰქონდა ადგილი, რომელიც დასრულდა 2013 წლის ბოლოს. როგორც ნახაზიდან ჩანს 2014 წლიდან მოსალოდნელია გეფის დახურვა. როგორც ზემოთ აღინიშნა, გაანგარიშებებს ახასიათებს ბოლო წერტილის პრობლემა. თუ 2014 წლის ფაქტიურ მნიშვნელობებს ექნება შესამჩნევი გადახრა პროგნოზირებულთან შედარებით, მაშინ 2013-2014 წლების მშპ-ს გეფის სიდიდეც შეიცვლება, მაგრამ სურათის დიამეტრალური ცვლილება არ არის მოსალოდნელი.

ნახ.2. მშპ-ს ტრენდი

ამ გაანგარიშების მიხედვით 2014 წელს ეკონომიკა სავარაუდოდ დაუბრუნდება გრძელვადიანი წონასწორობის მდგომარეობას. მდგრადი განვითარებისთვის საჭიროა შესაბამისი ფისკალური და მონეტარული მოლიტიკის განხორციელება. არ იქნება მიზანშეწონილი თუ სახელმწიფოს მიერ მოხდება ინფლაციური გეფის სტიმულირება, ამიტომ ერთი მხრივ, ეროვნულმა ბანკმა ფართო ფული და რეფინანსირების განაკვეთი შესაბამისობაში უნდა მოიყვანოს ინფლაციის მიზნობრივ მაჩვენებლთან, ხოლო მეორე მხრივ, უნდა განხორციელდეს ეფექტური კონტროლი ბიუჯეტის დეფიციტის მაჩვენებელზეც.

გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის ტენდენციის ანალიზისთვის მნიშვნელოვანია პოტენციური მშპ-ს დინამიკა. ნახ.2. აჩვენებს პოტენციური და ფაქტიური მშპ-ს დინამიკას. ნახ. 2.-ზე ლურჯი ხაზი წარმოადგენს სეზონურად შესწორებული რეალური მშპ-ს ფაქტიურ და პროგნოზულ მნიშვნელობას.

პროგნოზები მოცემულია 2014 წლის პირველი კვარტლიდან. დანარჩენი ხაზები გვიჩვენებს სხვადასხვა მეთოდის გამოყენებით გაანგარიშებულ პოტენციურ მშპ-ს.

როგორც ნახ. 2.-დან ჩანს, მიუხედავად ეკონომიკის ციკლური განვითარებისა, 1996 წლიდან 2008 წლამდე შეინიშნებოდა პოტენციური მშპ-ს ზრდის დაჩქარება. 2008 წლის შემდეგ ადგილი აქვს პოტენციური მშპ-ს ზრდის შემცირებას, რაც არ წარმოადგენს მხოლოდ საქართველოს პრობლემას. როგორც ცნობილია, დისკრეტული ფისკალური ან მონეტარული პოლიტიკით ვერ მოხერხდება პოტენციური მშპ-ს ზრდის დაჩქარება. აქ მნიშვნელოვანია კაპიტალის მატების, სამუშაო ძალის გაუმჯობესების და ტექნოლოგიური განვითარების სტიმულირება, რამაც უნდა უზრუნველყოს ეკონომიკის მდგრადი განვითარება: საშუალოვადიანი პერიოდის განმავლობაში მაღალი ეკონომიკური ზრდის მიღწევა, დაბალი ინფლაციის და სტაბილური მაკროეკონომიკური გარემოს პირობებში.